

Mange bud på fastholdelse

Frafaldet i erhvervsuddannelserne skal ned, og skolerne myldrer med ideer til, hvordan det skal gøres, viser dette års FoU-konference.

FASTHOLDELSE. På handelsskolen Niels Brock i København er fraværet bragt ned fra 13 til 6,5 procent gennem en tutorordning. På Aalborg tekniske skole satser man på kvalitet i uddannelsen og netværk. Og Århus Købmandsskole har taget fat på problemet ved at erkende, at en del af eleverne ikke har den samme tradition for undervisning og mødetider som etniske danskere. Det betyder blandt andet, at skolen ikke er bleg for at ringe en elev op på mobiltelefonen, hvis han eller hun ikke møder til time.

FoU-konferencen 2007 gav mange bud på, hvordan Danmark får flere unge gennem uddannelsessystemet, og fælles for de fleste projekter er, at skolerne har brudt traditionerne og rettet fokus mod den enkelte elev.

Dialog med elever

Et eksempel på det er Selandia Center for Erhvervsret-

tet Uddannelse (CEU) i Slagelse, der siden 2001 har haft succes med en særlig multiklasse, som rummer ikke bare de svage, skæve og alternative elever, men også de mere målrettede og afklarede elever. Målet for Multiklassen er at få eleverne helskindede gennem grundforløbet. Det gøres blandt andet ved at forene det sociale fællesskab med det individuelle forløb.

Gruppen står derimod ikke i centrum på Det guidede grundforløb på Uddannelsescentret i Roskilde. Her underviser Marianne Clausen unge, som i høj grad er i fare for at falde ud af uddannelsessystemet, og hun har droppet alt, hvad der hedder gruppearbejde og ansvar for egen læring. I stedet har hun succes med meget individuelle forløb, hvor det eneste, de unge skal koncentrere sig om, er at passe deres skole.

Fokus på evner

Elever med anden etnisk baggrund end dansk er mest tilbøjelige til at springe fra en uddannelse. Derfor skal der indimellem helt andre metoder til for at holde dem fast i uddannelsessystemet. Michael Svendsen Pedersen, lektor ved Roskilde Universitetscenter, peger på, at underviserne alt for ofte fokuserer på, hvad eleven ikke kan, i stedet for hvilken viden eleven har med sig, og det er et problem.

Les mere inde i avisen om flere skolars projekter med fleksible grundforløb, kvalitet i uddannelsen og elev-coaches.

Evalueringskultur skal bruges

EVALUERINGSKULTUR. Alt for mange lærere er for dårlige til at bruge evalueringer til at forbedre kvaliteten af undervisningen, viser en undersøgelse fra Danmarks Erhvervspædagogiske Læreruddannelse (DEL).

Seks erhvervsskoler har deltaget i undersøgelsen, som konkluderer, at alle skolerne har en evalueringskultur, men det kniber med et klart, fælles mål for

evalueringen, og resultaterne af evalueringerne bliver meget sjældent brugt til at forbedre undervisningen.

- Man bruger masser af tid på at dokumentere og indsamle informationer uden at have kræfter og tid til at følge op, siger Stig Guldborg, lektor ved DEL.

Han anbefaler, at de enkelte skoler får en fælles

forståelse af, hvad, hvorfor og hvordan man evaluerer på skolen.

- Det handler om at vide, hvad man vil med sin evaluering. Hvor den skal føre skolen hen, siger han.

Les mere side 12-13.

Erhvervsskoler skal være innovative

INNOVATION. Innovation er på mange måder ko-deordet for erhvervsskolerne både nu og i fremtiden. For at kunne leve op til både de politiske krav om innovation på skoleskemaet og virksomhedernes krav til elevernes kompetencer, så er skolerne nemlig også tvunget til at opfinde sig selv på ny.

Det stiller store krav til skolernes omstillingsparathed og kreativitet. Der skal vendes op og ned

på en række vaner for at kunne få innovation og iværksætterier til at fungere optimalt i de forskellige uddannelser.

Lærerne skal til at arbejde sammen på helt nye måder og udvikle nye undervisningsmetoder. Samtidig skal de finde en måde at forklare eleverne, hvorfor de nu skal arbejde med så luftige begreber som innovation og iværksætterier.

Desuden skal skolerne knytte meget tættere bånd til virksomhederne for løbende at være på forkant med udviklingen og virksomhedernes behov.

Les mere på side 10 og 11.

Leder

I dagene 24. og 25. januar 2007 afholdt Undervisningsministeriets afdeling for erhvervsfaglige uddannelser den årlige FoU-konference for femte gang. Med rekordtilslutning.

Konferencens formål har alle årene været at skabe en ramme for formidling af viden, erfaringer og ideer blandt andet fra nogle af de mange forsøgs- og udviklingsprojekter, som skolerne og andre aktører gennemfører hvert år. Og ikke mindst at bidrage til dannelse og vedligeholdelse af udviklingsnetværk,

som i de kommende år vil være yderst nyttige – set fra min stol.

De traditionelle erhvervsskoler, social- og sundhedsskolerne og landbrugsskolerne er i de kommende år udset til at spille en hovedrolle i opfølgelsen af regeringens målsætning, om at 95 procent af en ungdomsårgang skal fuldføre en ungdomsuddannelse i 2015. Sammen med produktionsskolerne og UU-centrene, som bliver vigtige samarbejdspartnere. Dette understreges af, at der netop nu er lovforslag til behandling i Folketinget om disse skoleformer, som med de nye rammer bliver gearret endnu bedre til opgaven.

Men at få alle med er ikke ensbe-

tydende med ringere fokus på kvalitet, tværtimod. For selv om arbejdsmarkedet lige nu bugner af job, er kompetencekravene større og bredere end tidligere. Derfor skal alle unge have de rigtige udfordringer, også på områder som innovation, iværksætteri og internationalisering, som er centrale visioner i regeringens globaliseringsstrategi. Side om side med visionen om endnu flere unge med en videregående uddannelse, som blandt andet kræver, at flere unge med en erhvervsrettet ungdomsuddannelse fortsætter i en kort eller mellemlang videregående uddannelse.

For at skabe de bedste forudsætninger for denne udvikling skal ud-

viklingsorienteringen på skolerne og blandt parterne på arbejdsmarkedet understøttes – blandt andet med initiativer som denne type konference, hvor der formidles viden fra de involverede til dem, der gerne vil udvikles.

Journalister fra LYNX/VERMØ deltog i hele FoU-konferencen – dog ikke i samtlige workshops. Journalisterne har skrevet artiklerne til denne avis. To mediegrafikerelever fra Odense Tekniske Skole, Grafisk Værksted, deltog også i konferencen og har designet avisen. De enkelte fotos til avisen er taget af enten journalisterne eller mediegrafikereleverne.

Til sidst, tak til Danmarks Er-

hvervspædagogiske Læreredukation for et strålende arrangement og tak til de mange, som udfyldte og afleverede evalueringsskemaer. Jeres forslag og ideer vil vi lægge sammen med de ideer, vi selv fik før, under og efter konferencen, og forsøge at imødekomme til næste års konference, som bliver med deltagerbetaling. På gensyn i Odense i 2008.

Uddannelsesdirektør
Roland Svarrer Østerlund
Undervisningsministeriet

Vi skal sikre fremtiden i en globaliseret verden

Regeringen har nytænkt erhvervsuddannelsesområdet og barsler med lovforslag, som sætter de unges forskellighed i fokus.

FREMIDSSIKRING. Undervisningsverdenen, politikerne og erhvervslivet står over for store udfordringer, hvis erhvervsuddannelserne (EUD) også i fremtiden skal kunne rumme eleverne og samtidig give dem et udbytte, der kan bruges i den virkelige verden.

Og med det lovforslag, Undervisningsministeren fremsætter i Folketinget i slutningen af februar – på baggrund af blandt andet arbejdet i Udvalget om fremtidssikring af erhvervsuddannelserne, er der taget et godt skridt på vejen til en sikker fremtid.

- Balancen mellem nutidens og fremtidens arbejdsmarked – herunder indarbejdelse af fremtidens krav i uddannelserne – er nogle af de ting, som kommer til at spille en rolle, siger

Roland Svarrer Østerlund fra Undervisningsministeriet om en af de mange udfordringer, lovforslaget prøver at tage højde for.

Blandt andet med mere praksis i grundforløbene, bedre muligheder for praktikpladser og et intenst samspil mellem skoler og virksomheder.

Væk med hamsterhjulet

Der er en god mulighed for, at lovforslaget, som samler EUD, SOSU og landbrugsuddannelsen i én lov, bliver vedtaget, mener Roland Østerlund. Og forbedringerne skulle være til at få øje på.

- Det rummer sådan set de ting, der indgår i velfærdsaftalen, som en stor del af Folketingets partier har forpligtet sig til at gennemføre, siger han. Blandt andet er der forslag om ændring af adgangsbegrænsningerne.

- Vi har nu nogle unge, som løber rundt i et hamsterhjul – grundforløbet – der godt nok kan drive en taxametergenerator, men som de unge ikke kommer ud af med egentlig erhvervskompetence. Med adgangsbegrænsninger allerede ved indgangsdøren undgår vi at skuffe de unge, mener Roland Svarrer Østerlund og skitserer 10-12 ind-

- I skal være åbne over for udfordringer internt på skolen. Benyt de nye værktøjer med det samme – lad være med at gå og vente på at få lov, anbefaler Roland Svarrer Østerlund.

gange til EUD. Samtidig skal der også være flere udgange fra uddannelserne, så unge, der kun kan klare et enkelt trin i en uddannelse, ikke ender i en blindgyde, men kan bruges ude i virksomhederne og eventuelt senere bygge flere trin på.

Kom i gang!

Der er allerede fuld gang i FoU-aktiviteterne, og flere pilotprojekter er i gang. De nye indgange og hovedforløb ifølge den foreløbige tidsplan skal udbydes fra august 2008. Og her har skolerne også

nogle store opgaver.

- I skal være åbne over for udfordringer internt på skolen. Benyt de nye værktøjer med det samme – lad være med at gå og vente på at få lov, anbefaler Roland Svarrer Østerlund og opfordrer til, at man rider på den bølge, han for- nemmer, der er for tiden.

- Der er et fokus på EUD, jeg ikke har oplevet før. Det er gået op for mange, at EUD er en del af en holdning om, at vi skal klare os i en globaliseret verden. Det synes jeg, vi kan glæde os meget over, siger han.

Forventninger til skolerne:

- 95 procent af alle unge har en ungdomsuddannelse i 2015.
- Vær åbne over for nye udfordringer.
- Benyt de nye værktøjer med det samme.

Forventninger til ministeriet og faglige udvalg:

- 95 procent af alle unge har en ungdomsuddannelse i 2015.
- Hurtig udarbejdelse af regler og rammer.
- Hurtig tilpasning af pædagogisk/administrative systemer.

Udgivet af:

Undervisningsministeriet, Afdelingen for erhvervsfaglige uddannelser

ISBN-13: 978-87-603-2629-5

ISBN-13: (WWW) 978-87-603-2633-2

1. oplag, marts 2007: 6.700 stk.

Ansvarshavende redaktør:

Werner Hedegaard

Redaktionsgruppe:

Lisbeth Magnussen, Danmarks Erhvervspædagogiske Læreredukation (DEL) og Werner Hedegaard, Undervisningsministeriet

Planlægning af konferencen:

Lisbeth Magnussen fra DEL, Bjarne Andersen, Johnny Kristensen, Werner Hedegaard, Jørgen Brogaard Nielsen og Finn Togo – alle fra Undervisningsministeriet

Ansvar for konferencens logistik og administration:

Lisbeth Magnussen og Karina Andersen, DEL

Artiklerne er skrevet af:

Journalisterne Dorthe Kragh, Luise Falhof Koltze, Marie Kristensen og Kirsten Marie Magelund fra LYNX//VERMØ, Kommunikation & Markedsføring, e-post: kontakt@lynxvermoe.dk, websted: www.lynxvermoe.dk, som også har taget flere af fotos

Fotos, DTP og layout:

Grafisk Værksted, Odense Tekniske Skole

Tryk:

Trykt på 100 procent genbrugspapir med vegetabiliske trykfarver af: Scanprint A/S
Printed in Denmark 2007

Avisen er udsendt til konferencens deltagere og til institutioner for erhvervsrettet uddannelse, social- og sundhedsskoler, landbrugsskoler, produktionsskoler, de faglige udvalg, amtscentraler og pædagogiske centre, relevante organisationer, foreninger, netværk og institutioner.

På UVM's websted på webadressen <http://us.uvm.dk/erhverv/projekter/index.htm> er der adgang til de forskellige materialer om og fra konferencen – herunder link til denne avis, online versioner af de to konferenceprogramhæfter, præsentationsmaterialer fra plenumoplæg m.m.

Ekstra eksemplarer af avisen kan ikke bestilles, men avisen kan læses online på webadressen: pub.uvm.dk/2007/fouavis

Kravlegårdspædagogik

Uddannelsessystemet skal gradbøjes, hvis det skal lykkes at få flere unge til at tage en erhvervsuddannelse. Forløb i Aalborg og Roskilde viser, at tilpasset undervisning og lidt ekstra tid kan hjælpe mange frafaldstruede unge videre mod en faglært uddannelse.

INTEGRATION. Faglærer Marianne Clausen gider ikke skolekøkken med flyvende karklude og pandekager i loftet. Enten skal hendes elever i Det guidede grundforløb opføre sig ordentligt, eller også skal de forsvinde – og de fleste opfører sig faktisk ordentligt. Det er ellers ikke det, de var kendt for i folkeskolen. Eleverne har næsten alle dårlige oplevelser med fra skolen og et stort stempel med ”dum” tværet hen over deres selvtilid. De har svært ved at sidde stille og høre efter. Ofte kniber det også med at læse. De tilhører med andre ord gruppen af frafaldstruede unge.

Men hos Marianne Clausen på cafélinjen på Uddannelsescentret i Roskilde vokser selvtiliden og modet på at tage en uddannelse ligefrem proportionalt med glæden ved at lære og blive testet.

- De fleste tror, jeg lyver, når jeg siger, at de her unge er vilde med prøver, men det er de. Der er ikke én syg de dage, de skal have en test. Prøverne giver dem et godt pejlemærke for, hvad de har lært, fortæller Marianne Clausen.

Hun lægger meget vægt på ikke at skele til elevernes baggrund, men at se på deres problemer i stedet. Og proble-

merne kommer i mange størrelser. Det betyder, at nogle elever blot er i det guidede grundforløb i et par uger, inden de sendes videre, mens andre følger forløbet i 40 uger. Typisk er eleverne dog i forløbet i et halvt år.

Populært forløb

Der er i gennemsnit 18 elever på holdet, hvor der hver mandag kan dukke nye elever op. Forløbet er så populært, at elever selv henvender sig til skolens vejleder for at komme i Marianne Clausens klasse. Statistikken viser tydeligt hvorfor: Ingen falder fra, der er lavt fravær, og alle kommer videre i deres liv.

Selv kalder hun hemmeligheden bag sin succes for kravlegårdspædagogik. Nogle elever har en stor kravlegård, andre en lille, men fælles for dem alle er, at Marianne Clausen går ind og sætter rammerne, stiller krav og tager ansvar.

- Jeg har skrottet der her med ansvar for egen læring, for det er de ikke parate til. Og jeg kan ligefrem se deres skuldre sænke sig i lettelse, når jeg meddeler nye elever, at her er det mig, som har ansvaret, og de skal bare passe deres skole. De unge er så bange, for at nederlagene skal gentage sig, at de opfører sig umotiverede. I kravlegården beskytter jeg dem alle, og jeg hjælper dem, så de ikke igen møder nederlag. Jeg sikrer, at de oplever

Det vigtigt at forklare forældrene, at her i landet er en smed faktisk en praktisk ingeniør, som arbejder med store maskiner.

Mogens Rosenbeck, teamleder, Aalborg tekniske skole.

succes, og at de lærer noget nyt, bliver udfordret og arbejder med noget, de kan, siger Marianne Clausen.

Undervisningen i guidet grundforløb indeholder både klassisk undervisning i dansk, regning, råvarekendskab, hy-

giejne og lignende, men eleverne lærer også at arbejde selvstændigt, at samarbejde, at tage initiativ og arbejde under tidspres.

- Vi slutter hver fredag af med en kontaktlæretime, hvor eleverne kan snakke om ugen, der gik, men også om ugen, der kommer, så de ved, hvad de møder ind til om mandagen. Vi arbejder meget med at få en kultur, hvor vi kan snakke om tingene i respekt for hinanden, fortæller Marianne Clausen.

Teori leges ind

Ud af et hold på 18 er der måske seks, som ikke kan læse. Dem guider Marianne Clausen gennem opskrifterne trin for trin, og efterhånden lærer de opskrifterne udenad, og til de teoretiske opgaver bruger hun billeder, som illustrerer råvarerne og maskinerne. Hun har også udarbejdet et spil, som skal lege teorien ind i eleverne.

- Man kan sagtens motivere de her elever, hvis de kan se en tæt sammenhæng mellem teorien og det, de skal bruge i køkkenet, mener hun.

Marianne Clausen indrømmer, at arbejdet er meget krævende både fysisk og psykisk.

- Det er ikke nogen loppetjans. Jeg er på fra klokken 8 til 14.30, og jeg er sammen med eleverne hele tiden. Der er ikke noget med at gå ind og drikke kaffe i halve timer. Hver dag har jeg et klart mål for dagen og en arbejdsplan og råvarer parat til hver enkelt elev. Alle får al den hjælp, de har brug for, siger hun.

50 procent ikke godt nok

I Aalborg har de også gode erfaringer med at give unge ekstra hjælp til at hænge på erhvervsuddannelserne. Gennem smedeprojektet vil Aalborg tekniske skole fastholde unge nydanskere i erhvervsuddannelserne. De første 13 elever er netop kommet igennem et specielt tilrettelagt grundforløb. Fem har fuldført forløbet, og fire af dem har en praktikplads, mens seks elever skal have et ekstra forløb, og to hænger i en tynd tråd.

De unge mænd er rekrutteret af kommunens afdeling for tosprogede og kommer alle fra en social gruppe, hvor en uddannelse tidligere har været fuldstændig utænkelig.

Ekstra dansk og teori

Eleverne har været gennem et 40-ugers forløb, hvor man i det store hele følger et traditionelt grundforløb. Dog er uddannelsen krydret med ekstra dansk og tre gange praktik om muligt i den samme virksomhed. Dertil kommer ekstra matematik, naturfag og værkstedsteori samt tæt social støtte.

- Vi har valgt at lægge naturfag ind allerede i grundforløbet, da vi ved, at de unge ofte har problemer med det i det videre forløb. Nu er de forberedte på, at det er noget, som de kommer op til eksamen i, forklarer Mogens Rosenbeck, teamleder på Aalborg tekniske skole.

Det har været afgørende for forløbet at finde praktikpladser til de unge, og skolen har trukket på de arbejdspladser i området, som i forvejen har et godt socialt image. Derfor lykkedes det også skolens uddannelses- og erhvervsvejleder at skabe en positiv kontakt til 15 virksomheder.

Tæt kontakt til forældre

Samtidig har skolen haft en tæt kontakt til de unge mænds forældre. Man har indkaldt til møder for at forklare, hvad deres søn skulle i gang med, og hvad han kunne blive til.

- Mange af forældrene havde den opfattelse, at en smed er en, som samler gammelt jern og så sælger det videre. Det synes de faktisk ikke er imponerende. Derfor er det vigtigt at forklare dem, at her i landet er en smed faktisk en praktisk ingeniør, som arbejder med store maskiner, fortæller Mogens Rosenbeck.

Den tætte kontakt til forældrene har også betydet, at forældrene har fået besked, hvis deres søns opførsel skal justeres hist og her, og skolens kontaktlærer går ikke af vejen for at hente en elev derhjemme, hvis det kniber med at komme af sted om morgenen.

Selv om kun knap halvdelen af holdet nu er i gang i deres praktikplads, så er Aalborg tekniske skole allerede i gang med næste hold elever. Og her lyder der en advarsel.

- Vent for guds skyld med at starte nyt hold, inden I har fået sendt hele det første hold af sted. Det er simpelthen for hårdt og ikke godt nok. Vi vil ikke bare gøre det her 50 procent, men 100 procent, siger lærer Arne Brandt fra Aalborg tekniske skole.

- Jeg har skrottet det her med ansvar for egen læring, for det er de ikke parate til, siger Marianne Clausen, faglærer i Det guidede grundforløb.

Resultat for Det guidede grundforløb:

- 50 procent af eleverne gennemfører EUD-grundforløb.
- 25 procent bliver egu-elever.
- 20 procent af eleverne kommer i behandling på grund af psykiske lidelser.
- 5 procent vælger noget andet at gå i gang med.

En meget lille del af Marianne Clausens elever stopper før tiden, fordi hun vurderer, at de har det for dårligt til at kunne gennemføre en uddannelse nu.

Det handler om at give og modtage

SOSU C i Brøndby har succes med en mentorordning, der fastholder de tosprogede elever i uddannelsen som social- og sundhedsassistent.

MENTORORDNING. "Jeg skal til julefrokost på mit arbejde, men min mand siger, det er noget værre noget. Skal jeg tage med?" Beskeden fra mentor Sylvia Johannsens mentee, en kvinde fra Kina, tikkede ind på hendes telefon i december måned. Højsæson for utroskab eller hvad? Som nydanser var det svært at gennemskue dagsorden for en julefrokost. Sylvia Johannsen kunne dog berolige kvinden med, at personalet på det plejehjem, hvor hun arbejdede, hovedsageligt bestod af kvinder, og at der derfor næppe var tale om en klassisk dansk julefrokostkultur.

Problemerne kan være mange, når man som nydanser starter i et nyt job. Både sproget, kulturen og omgangstonen på arbejdspladsen kan være en udfordring. Blandt andet derfor har SOSU C i Brøndby udviklet et mentorprogram, som skal sikre, at de tosprogede elever kan overkomme disse barrierer, og at de bliver i deres uddannelse. Projektet har indtil nu haft stor

succes med at få eleverne til at blive i uddannelsen.

Fordele for begge parter

Mentorprogrammet har kørt siden 2004, og SOSU C har valgt at lægge hovedvægten på de tosprogede elever.

- Det var et ønske om at fastholde de tosprogede elever i uddannelsen og så give de tosprogede elever et kendskab til en etnisk dansker, forklarer Bente Kofoed, lærer på SOSU C. Projektet startede via midler fra Integrationsministeriet.

Den største udfordring for projektet viste sig at være at skaffe mentorer. Sko-

SOSU C's succes med mentorordning:

32 af skolens elever har haft en mentor, af dem har otte elever gennemført uddannelsen, 19 er stadig i uddannelsen, fem elever er stoppet. To på grund af graviditet og en på grund af manglende opholdstilladelse.

Skolen har matchet 30 par. Derudover står der seks på venteliste til en mentor.

Du kan læse mere om SOSU C's mentorordning på www.sosuc.dk

SOSU C har hentet inspiration og sin værktøjskasse hos Kvinfor's mentornetværk, hvor etniske kvinder kommer i arbejde via danske mentorer. Læs mere på: www.kvinfor.dk

Man lærer at se på det danske samfund med nye øjne.
Sylvia Johannsen, mentor.

bygger på frivillighed. I stedet blev mottoet: "Det er ganske enkelt, det handler om at give og modtage" mantraet for arbejdet.

For at skaffe mentorer har man fra skolens side forsøgt at markedsføre og udbrede ordningen. En artikel i Søndagsavisen var også medvirkende til, at flere søgte om at blive mentorer. Lige nu er status dog, at der er flere mentees end mentorer.

Lyst skal drive mentor

Sylvia Johannsen, som er underviser på

SOSU C, meldte sig som mentor, fordi hun selv mente, hun kunne få noget ud af rollen. Som mentor har hun fået indblik i forskellige kulturer.

Lysten er en forudsætning for at blive mentor. Derudover forventer skolen, at mentorerne har tiden og motivationen til det nye hverv og et nyt menneske. Det mentor vil give, er det samme som mentee har brug for. Mentorerne skal have afklaret deres forventninger til ordningen. Det er nemlig ikke altid, det lykkes at skabe de bedste matches, og så er en mentorordning ikke nødvendigvis lykkelig.

Til gengæld kan Sylvia Johannsen fortælle om de glæder, det giver, når en mentorordning faktisk lykkes.

- Man lærer et andet menneske og dets

baggrund at kende. Man lærer at se på det danske samfund med nye øjne, siger hun.

Ønsket om at få en mentor skal være dybt følt. Derfor har SOSU C udviklet nogle spørgsmål, som skal afklare, om en person er klar til at få en mentor. Det skal være klart, hvad der ligger til grund for en mentees ønske om en mentor. Skolen gør eksempelvis meget ud af, at ordningen ikke er til for ekstratimer eller lektiehjælp. Eleven skal selv ville have en mentor. Skolen vil ikke tvinge elever ind i en ordning, de ikke selv ønsker.

Mentorerne har tavshedspligt, og mentorordningen bliver betragtet som en selvstændig del af skolen.

Fokus på mangler skræmmer nydanske unge væk

Undervisere fokuserer alt for ofte på unges mangler frem for deres kunnen, mener lektor. Det betyder, at mange unge med anden etnisk baggrund end dansk opgiver uddannelsessystemet. På Århus Købmandsskole er lave klassekvotienter og dobbeltlærerordninger med til at holde på eleverne.

BEDRE PRAKSIS. Alle elever har en livshistorie med sig, som danner basis for, hvordan de deltager i undervisningen. Nogle har også forældre, der kender vejen gennem uddannelsessystemet, mens andre forældre aldrig har været i nærheden af en dansk skolebænk. Derfor er det vigtigt, at alle undervisere gør sig klart, hvilken indgang man har til at undervise unge med anden etnisk baggrund end dansk, mener Michael Svendsen Pedersen, lektor ved Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning på Roskilde Universitetscenter (RUC).

- Man kan kun lære noget med udgangspunkt i det, man kan i forvejen, understreger Michael Svendsen Pedersen.

Han peger på, at det ofte er et mangelsyn, der danner udgangspunkt for undervisningen. Og det er et problem, fordi læreren tager udgangspunkt i det, eleven mangler af viden, i stedet for at fokusere på, hvad eleven kan i forvejen, og hvad han eller hun kunne tænke sig.

Tag afsæt i eleven

Michael Svendsen Pedersen fremhæver, at det er væsentligt, at eleven kan se vejen, som han eller hun skal gå ad i uddan-

nelsessystemet.

- Undervisningen skal tage afsæt i elevens baggrund, biografi, ressourcer, kultur og livshistorie. Kort sagt tage udgangspunkt i elevens forudsætninger, fastslår han.

Samtidig skal underviserne være i stand til at se læringen fra forskellige vinkler.

- For eksempel er ansvar for egen læring ikke indlysende for alle, påpeger Michael Svendsen Pedersen.

Ud over en mangfoldighedspædagogik efterlyser han også en mangfoldighedspolitik - så alle føler sig velkomne på skolen.

Funktionel undervisning

På Århus Købmandsskole har man i dag en form for mangfoldighedspædagogik. Her har man erfaret, at en lav klassekvotient og en dobbeltlærerordning er en væsentlig fordel, når det drejer sig om at holde unge med anden etnisk oprindelse end dansk fast i uddannelsen.

- På den måde kan vi bedre variere og differentiere undervisningen samt skabe et samarbejde mellem lærerne om den enkelte elev. Undervisningen skal være funktionel, tæt på praksis, og eleven skal umiddelbart kunne se formålet med den, siger Helene Andersen fra Århus Købmandsskole.

For nogle elever kan der være tale om

et forlænget forløb på skolen og for andre individuelt tilrettelagte forløb.

Frivillig tvang

Helene Andersen peger på, at Århus Købmandsskole benytter sig af frivillig tvang i forhold til at gøre bestemte dele af undervisningen obligatorisk for eleven. Man er tæt på eleven og ikke bange for at indgå et forpligtende samarbejde.

- Vi har også etableret lektieværksteder på frivillig basis - men også med frivillig tvang, understreger hun.

Skolen bruger desuden sms og tele-

fonopkald til at få eleven til at møde til tiden og blive tiden ud i skolen. Det ligger nemlig ikke i alle elevs kulturelle baggrund at møde til tiden. Desuden er en skolekultur med åbenhed og tolerance et absolut must for at fastholde de unge. Ligesom arrangementer og studieture ifølge Helene Andersen giver en god effekt på det sociale klima.

- Et netværk med virksomheder og andre skoler, blandt andre produktions-skolen Gøglerskolen, betyder, at lærerne kan hente inspiration til ny pædagogik, siger hun.

Et godt resourcesystem betyder:

- At eleverne bliver lærende subjekter.
- At eleverne deltager i læringsforløbet - dette giver adgang til og sammenhæng mellem det hidtidige livsforløb og fremtidsperspektivet.
- Erfaringsbaseret læring.
- Værkstedundervisning som basis for at skabe et fællesskab, hvor alle kan være med.

Se publikationen om Hold fast!
<http://pub.uvm.dk/2006/holdfast/>

Fokusområder på Århus Købmandsskole:

- Sprogundervisning.
- Kulturel kompetence - også i forhold til lærernes efteruddannelse, i bevidsthed om hvordan man kommunikerer med målgruppen.
- Studiemiljø.

- Undervisningen skal være funktionel, tæt på praksis, og eleven skal umiddelbart kunne se formålet med den, siger Helene Andersen fra Århus Købmandsskole.

Moduler og multiklasse fastholder elever

Et nyt modulopbygget grundforløb på Odense Tekniske Skole holder flere elever fast i uddannelsen, mens en multiklasse i Slagelse har stoppet et eksplosivt frafald.

FASTHOLDELSE. - Alt det, vi plejer at gøre, måtte vi skrotte. Sådan beskriver Niels Rasmussen fra Center for Serviceuddannelser på Odense Tekniske Skole (OTS) de vilkår, som skolens ansatte befandt sig på, da grundforløbet blev lagt om på grund af et voldsomt frafald af elever.

Men før forløbet blev ændret, blev det hidtidige grundforløb analyseret. Det viste sig blandt andet, at de mange valg af moduler, som eleverne under forløbet skulle foretage, var et problem.

- Eleverne løb ganske enkelt surt i det meget individualistiske grundforløb og de konstant skiftende kammerater, fortæller Niels Rasmussen.

Desuden viste det sig, at den stigende spredning i elevernes forudsætninger skabte behov for at differentiere undervisningen. Ligesom der var et behov for udvidet støtte til den enkelte.

- Indgangen er præget af almene fag som blandt andet ergonomi, arbejdsmiljø og førstehjælp. Det er teoritungt og skuffer elevens forventning om et praktisk forløb, siger Niels Rasmussen.

Bedre skolemiljø også for lærere

Udgangspunktet for udviklingen af det nye forløb var en spørgerunde blandt elever om pædagogiske forhold samt et fokusgruppeinterview med eleverne. Desuden en spørgerunde blandt lærerne om årsagerne til frafald samt hvilken type elever det var, der faldt fra.

- Lærerguppen skulle også have fingrene med i udviklingen af det nye forløb, siger Claus Bo Jørgensen fra Danmarks Erhvervspædagogiske Læreruddannelse (DEL), som var med til at udvikle det nye grundforløb.

Målet for det nye grundforløb er først og fremmest at holde fast på unge med svage forudsætninger og unge med anden etnisk baggrund end dansk. Dette mål vil skolen blandt andet nå gennem et bedre skolemiljø, der tager højde for elevernes forskellige forudsætninger og skaber en stabil ramme for flertallet med mulighed for fleksibilitet for den enkelte elev. Ikke mindst bliver der sat fokus på lærergruppens indre samspil.

Tænder på stabilitet

Rundspørgen blandt eleverne viser, at det de "tænder på" er en klasse med stabilitet og godt kammeratskab. De tænder på de "fagfaglige" fag og på, at der er variation i undervisningen i

form af et miks mellem teori og praksis konstant.

- Eleverne definerer det gode forløb som et forløb med så megen faglighed som muligt, og de sætter studiemiljøet og sociale arrangementer højt. Ligesom de priser lærernes positive engagement i eleverne, fortæller Niels Rasmussen.

OTS valgte i det nye grundforløb, at undervisningen skal lægges til rette, så eleven føler sig godt tilpas og i stand til at følge forløbet. Elevsamtaler ad libitum er bygget ind i forløbene. Lærerteam bliver bygget op om hvert spor, og

Eleverne løb ganske enkelt surt i det meget individualistiske grundforløb og de konstant skiftende kammerater.

Niels Rasmussen, Odense Tekniske Skole.

både teamet og den enkelte lærer bliver udviklet.

Multiklasse bremser frafald

I Slagelse har de også haft stor succes med at vende op og ned på gamle vaner. Her oprettede man i 2001 Multiklassen Fra jord til bord som et rum ikke blot for de svage, skæve og alternative eksistenser, men også for de meget målrettede og afklarede elever.

- Ligesom mange andre skoler har vi kastet os ud i nogle paniktiltag. Blandt andet Multiklassen, der faktisk har vist sig at fungere, beretter Peter Friis, underviser på Selandia Center for Erhvervsrettet Uddannelse (CEU) i Slagelse.

Forud for oprettelsen af Multiklassen var frafaldet røget op på 80 procent, og omgangsformen blandt eleverne var præget af egoisme og selvtilstrækkelighed.

Som modpol til dette skulle Multiklassen basere sig på rummelighed og tolerance. Den skulle være et læringsrum, der forener det sociale fællesskab med det individuelle forløb og et praksisfællesskab, hvor eleven oplever at være en del af gruppen.

Den første sejr

Målet for eleven i Multiklassen er først og fremmest at bestå grundforløbet.

- Dét at bestå grundforløbet kan for mange elever være den første sejr, som de nogensinde har oplevet i et uddannelsesforløb, understreger han.

Multiklassen kører konstant med elever, der forlader gruppen og nye, der kommer til.

- Når der bliver etableret et fælles-

skab mellem de nye og de »gamle« i gruppen, så opstår vekselvirkningen mellem novicen og den erfarne. Dermed har vi læringen som socialt fællesskab, pointerer Peter Friis.

Gruppen indeholder i sin mangfoldighed – i sit miks mellem de "gode" og de "svage" – også ressourcer, der kan fungere som forbilleder for de andre i klassen.

Som eksempel nævner Peter Friis, at der på et tidspunkt kom en elev med studentereksamen ind i klassen. Vedkommende havde i flere perioder arbejdet i sin fars restaurant og var i stand til at præstere en del i klassen, hvilket blev en inspirationskilde for andre. Eleven selv, som nu er i praktik på en anerkendt fynsk restaurant, fik formentlig i sin tid i Multiklassen afprøvet sine egen-

skaber som leder og igangsætter.

- En anden elev har fremhævet, at det sociale fællesskab er det afgørende i Multiklassen i modsætning til de ordinære grundforløb, hvor undervisningen er det væsentlige, citerer Peter Friis.

Vi kan ikke lade være

Peter Friis tager teorien om læring som social aktivitet i brug for at forklare, hvorfor Multiklassen egentlig fungerer. Teorien lyder, at levende erfaringer er en del af den menneskelige natur: "Er vi gode til det, kan vi slet ikke lade være med at lære."

- Men for at lykkes i læreprocessen skal underviseren kombinere produktionslogikken og udviklingslogikken, altså veksle mellem de gamle håndværksmæssige traditioner og den reflekterende udviklende tradition. Samtidig skal der være tolerance for ulighed, for usikkerhed og for fejlhandlinger, konkluderer Peter Friis.

De unge bliver mødt af krav om konstant at reflektere over egen person og egne mål.

- Vort mål er at kvalificere eleverne til at komme ud i en praktikplads. Men også at kvalificere dem til at reflektere over, vurdere og træffe beslutninger om sig selv og egen fremtid. Allerede i målfasen har eleverne et ønske om at blive evalueret og få feedback, siger Peter Friis.

Han anbefaler, at underviser og elev i samarbejde tolker og identificerer fejl, samt at eleven træner i at reflektere over og vurdere egne opgaver eller konkrete produkter.

Erfaringer fra Selandia Vigtige skridt på vejen til læring:

Mening: Eleven skal vide hvorfor.

Praksis: Fælles historiske og sociale rammer støtter et gensidigt engagement.

Fællesskab: Eleven skal opleve at være del af en gruppe.

Identitet: Det er i denne praksis, at eleven udvikler sin personlige identitet, men det er først på praktikstedet, at eleven udvikler sin faglige identitet.

- Når der bliver etableret et fællesskab mellem de nye og de "gamle" i gruppen, så opstår vekselvirkningen mellem novicen og den erfarne. Dermed har vi læringen som socialt fællesskab, siger Peter Friis, underviser i Multiklassen.

Odense Tekniske Skoles fire nye forløb med hver sin læringsstil:

- 12 uger teoretisk anlagt.
- 24 uger teoretisk praktisk.
- 36 uger mere praktisk anlagt.
- 48 uger meget praktisk anlagt.

Lær af andres erfaringer

EMU. I databasen Udviklingsprojekter på fou.emu.dk er det nemt at søge efter FoU-projekter. I løbet af det kommende år vil det blive endnu lettere at finde frem til spændende og lærerige forsøgsprojekter på EMU.dk – Danmarks undervisningsportal. UNI•C, som står bag portalen, vil nemlig i løbet af året begynde at trække temaer ud og bearbejde dem til artikler. På den måde vil man hurtigere kunne få et samlet overblik over god praksis inden for bestemte temaer. Det er i dag muligt at få nyheder om nye og afsluttede projekter direkte ind på sin pc via et RSS-feed – se faktaboks.

EMU, som dækker alle uddannelsesområder, har hver uge 50.000 unikke brugere, men kun hver femte lærer i erhvervsuddannelserne er på en gang om ugen, så der er plads til mange flere, lyder det fra Charlotte Kølle Jørgensen, UNI•C.

EMU byder ud over en masse information om blandt andet mesterlære, realkompetencer og personlige uddannelsesplaner også på en materialeplatform. Her findes en samlet oversigt over alt, hvad der findes af undervisningsmateriale fra forlagene, men også lærere har mulighed for at lægge deres eget undervisningsmateriale ind og

RSS fungerer som et gratis abonnement på nyheder fra et websted – for eksempel UVM.dk. Man tilmelder sig og modtager derefter automatisk og på den ønskede webside nyheder som link på siden. Se for eksempel her: <http://www.uvm.dk/05/rss.htm>

EMU – Danmarks Undervisningsportal

www.emu.dk
www.emu.dk/erhverv/

dermed give deres kolleger mulighed at udnytte deres erfaringer. Platformen er i drift, men under færdigudvikling. Et tilsvarende system har haft kæmpesucces i Sverige, så forventningerne til kvalitetsforbedring i undervisningen via materialeplatformen i Danmark er store.

Databasen Udviklingsprojekter samler forsøgs- og udviklingsprojekter fra samtlige uddannelsesområder i Undervisningsministeriet. De enkelte projekter opdateres løbende. Efter afslutning af det enkelte projekt er der adgang til resultater fra projektet. Se: fou.emu.dk

Kodeord: Fastholdelse

Nye elever på handelsskolen Niels Brock bliver mødt af tutorer, der har tilrettelagt både sociale og faglige tiltag. Det har været medvirkende til, at elevfraværet er faldet fra 13 til 6,5 procent.

FRAVÆR. "Tutor" står der højt og tydeligt både på maven og på ryggen. En sort T-shirt skal gøre Kristina Rehder Kristensen synlig for de andre elever. Som tutor skal hun nemlig hjælpe nye elever med at falde godt til på deres nye skole, handelsskolen Niels Brock.

Men T-shirten er kun toppen af det isbjerg, handelsskolen i København har udviklet for at give de nye handelsskoleelever en bedre start og for at komme et højt frafald til livs. På Niels Brock vejleder 3. semesters elever 1. semesters elever, og det har været en stor succes.

- Udgangspunktet for skolen var, at det er sociale og personlige forhold, der er afgørende for frafaldsprocenten. Vi kunne se, at skolen er et socialt holddepunkt, og vi kunne se, at klassen er enormt vigtig, siger Paul Hawes, som er lærer på Niels Brock, og sammen med en anden lærer, Kristina Olsen, ansvarlig for tutorerne.

Forkert fokus

Derfor var fokus ikke på den enkelte elev, men på klassen som helhed. Skolen har altid sammenlagt klasserne, så der var en god balance mellem køn, alder og etnicitet, men det var tilsyneladende ikke nok til at skaffe sammenhold og dermed rare forhold for eleverne.

Derfor kom tutorerne på banen, men før de for alvor kunne komme i gang med opgaven, skulle de se indad.

- Tutorerne kom fra forskellige klasser, så det var vigtigt, at de kunne fungere som team. Hvis ikke de kunne samarbejde og sparre indbyrdes, så ville de ikke kunne hjælpe de nye elever. De teambuildingøvelser, vi udsatte dem for, gav os en fornemmelse af, hvordan tutorerne fungerede sammen, så

vi bagefter kunne sætte dem sammen i team, siger Kristina Olsen.

Tutorer som undervisere

Tutorernes rolle er nøje gennemtænkt. De har været igennem alt fra latterkurser til teambuilding for at være ordentligt klædt på til at tage imod de nye elever. Fra skolens side tager man tutorerne alvorligt, men man forventer til gengæld, at de er seriøse i forhold til deres rolle. Derfor valgte Paul Hawes og Kristina Olsen at ansætte eleverne.

- Det lyder højtideligt, men det er det jo også, siger Paul Hawes.

Tidligt i forløbet får tutorerne ansvaret for undervisning i form af tre klassens timer. Først med et ud-af-huset arrangement, derefter en evaluering af introforløbet, og til sidst en klassens time om mobning.

Nick Mallings og David Kristensens går på andet semester på Niels Brock. I løbet af deres første semester oplevede de, hvordan tutorordningen rystede klassen sammen.

Niels Brocks tutorordning:

I alt 18 elever – tre personer fra hver klasse – blev udvalgt. Man gik efter rollemodeller og ikke nødvendigvis mønsterelever. De 18 tutorer skulle afspejle skolens sammensætning mellem køn, etnicitet og alder. Det var vigtigt, at eleverne kunne identificere sig med tutorerne. En enkelt tutor havde selv problemer med for meget fravær. Alligevel blev hun ansat. For som pigen selv sagde, så havde hun oplevet lidt af hvert, og det gav hende en god indgang til at hjælpe eleverne. Hun endte med at blive en af de mest flittige tutorer. Tutorjobbet blev oprettet som et ekstra valgfag. Efterfølgende fik eleverne et diplom, som de kan bruge i fremtidige jobsøgninger.

sig opgaver, de ikke kan magte.

- Vi kunne efter den første tid se, at tutorernes rolle ikke var klart nok defineret. De skulle have haft på skrift, hvad vi forventede af dem, og hvad vi ikke forventede. Det er meget vigtigt, at tutorerne ikke agerer hverken lærere eller vejledere. Det er klart, at tutorerne indimellem vil få nogle henvendelser, de ikke kan tage sig af, men så må de sende dem videre til én, der kan hjælpe. Vi talte meget om deres roller, før vi gik i gang, men der dukkede meget op undervejs, siger Kristina Olsen.

På skolens bundlinje kan man i dag se, at tutorordningen har været en succes. Elevernes samlede fravær er faldet fra 13 til 6,5 procent.

- Det er svært at konkludere på baggrund af tallene. Der kan være mange faktorer, som spiller ind, men jeg er overbevist om, at tutorordningen betyder meget for frafaldet, siger Paul Hawes, der også kan se succes på andet end fraværet.

- Der er et mere socialt liv på skolen, end der nogensinde har været før. Og så har det personligt været utroligt givende at arbejde med eleverne.

Det er meget vigtigt, at tutorerne ikke agerer hverken lærere eller vejledere.

Kristina Olsen, tutoransvalig.

- Første dag sad vi i klassen og fortalte om os selv. Tutorerne spurgte ind til os, og det var rigtig rart at føle, at de virkelig var interesserede i os. De tog os med ud og arrangerede forskellige lege, som gav os et rigtig godt sammenhold, fortæller Nick Mallings.

Klart defineret rolle

Men selvom tutorerne har faste opgaver, så er der en fare for, at de påtager

- Det er svært at konkludere på baggrund af tallene. Der kan være mange faktorer, som spiller ind, men jeg er overbevist om, at tutorordningen betyder meget for frafaldet, siger Paul Hawes, der sammen med Kristina Olsen er ansvarlig for tutorordningen på Niels Brock.

Kvalitet og netværk skal mindske frafald

Mere kvalitet i undervisningen og elevcoaches skal mindske frafaldet på Aalborg tekniske skole.

FASTHOLDELSE. Kvalitet er forudsætningen for at fastholde eleverne i uddannelsen. Det mener teamleder for Kvalitet i uddannelsen (KIU) på Aalborg tekniske skole, Ole Ervolder. Målet er at halvere det reelle frafald.

- Af og til har projekter om kvalitet i undervisningen en tendens til at blive projekter for ledelsen. Derfor har vi valgt proceskonsulenter, som sikrer, at aktiviteterne bliver forankret lokalt. De enkelte lærere og team bliver involveret i projekterne. De bliver målt via elevtilfredshed og resultater, som så udmønter sig i bonus og resultatløns, siger Ole Ervolder.

Han mener, at der på den måde opstår en win-win situation for alle parter, og at man samtidig undgår holdninger som: "Åh nej, nu bliver der jo næsten ingen tid til at undervise."

- Man kan diskutere, om lærere skal have flere timer til rådighed, eller om vi skal have flere specialister indover. For man kan ikke blot tage det for givet, at en hammerdygtig slagterfaglærer også er en socialpædagogisk ekspert, advarer Ole Ervolder.

Samtale sikrer kvalitet

Kvaliteten sikres blandt andet ved at tilrettelægge undervisningsforløb, så der i højere grad bliver taget hensyn til elevernes forudsætninger, interesser og ønsker. Skolen holder indledende samtaler med eleverne om deres baggrund og har frikøbt lærere til at tale

med tosprogede elever. Ud fra samtaler med eleverne ved begyndelsen af uddannelsen bliver der skabt forskellige grundforløb.

Samtidig foregår der indslusningsforløb, hvor fastholdelse af eleverne er et vægtigt motiv: Bazaren på Teknolog og kommunikation, Byggepladsen på Bygge og anlæg og Tek 1 på Mekanik, transport og logistik. Desuden er

der fleksible grundforløb blandt andet målrettet elever med forskellige forudsætninger samt for elever med særlige meritforhold. Der bliver også arbejdet på at få virksomhederne mere ind på skolen.

Elevcoach hjælper med problemer

Tre elevcoaches er et andet helt kon-

kret udtryk for projekt kvalitet og fastholdelse på Aalborg tekniske skole. Coachene er ansat i et samarbejde med Aalborg Ungdomsskole, og de skal være den unges personlige hjælper og møde den enkelte unge på hans eller hendes vilkår.

- Det at være coach er ganske anderledes end at være vejleder. Vores opgave kan for eksempel være at tage med den unge til politiet i en sag, der skal afsluttes. Det kan være at mægle i konflikter eller tage på hjemmebesøg hos elever og forældre. Hvis den unge bruger meget af sin tid på problemer i familien, så betyder det en hel del at få skolen indover til at lette byrden på den unges skuldre, siger Stefan Bager Nielsen, som er en af de tre elevcoaches. Han har en baggrund som maskinarbejder,

flymekaniker og socialpædagog.

Elevcoachene er meget bevidste om, hvor grænsefladen mellem elevcoach og faglærer går.

- Hvis en elev har faglige problemer, eller det drejer sig om uddannelsesplanen, så er det helt klart kontaktlærerens opgave. Elevcoachen tager sig af elevens personlige problemer, som uddannelses- og erhvervsvejlederen sjældent har tid til også at tage sig af. Man skal betragte os som en ekstra ressourceperson, der møder eleven som en kammerat, siger elevcoach Anja Hassing.

Hun er tidligere folkeskolelærer og har beskæftiget sig med områder som udskoling, konfliktløsning, trivsel og arbejdsmiljø. Den tredje coach, Nikolaj Andersen Olsvig er også folkeskolelærer med speciale i vejledning.

- Elevcoachen tager sig af elevens personlige problemer, som uddannelses- og erhvervsvejlederen sjældent har tid til også at tage sig af. Man skal betragte os som en ekstra ressourceperson, der møder eleven som en kammerat, siger elevcoach Anja Hassing, her flankeret af Stefan Bager Nielsen (tv) og Nikolaj Andersen Olsvig.

Aalborg tekniske skole har udgivet rapporten:

Kvalitet og fastholdelse på EUD og htx 2006 – 2008 – en fælles udfordring. Rapporten findes på <http://www.aats.dk/home/kvalitet.phtml?menu=kiu>

Projektet Kvalitet i uddannelsen kan følges på EMU/Danmarks undervisningsportal: www.fou.emu.dk

Brug det eleverne har i rygsækken

Ved at afdække elevernes realkompetencer enten før eller under uddannelsesforløbet, bliver det lettere at nå et højt niveau. Og eleverne lærer samtidig en masse af hinanden. To skoler har gode erfaringer.

REALKOMPETENCER. "Kære elev, vi ved, hvad der er bedst for dig." Nogenlunde sådan mødte uddannelseschef Bo Ravn sine nye hg-elever i januar sidste år. TietgenSkolen i Odense har i 2006 kørt et projekt, hvor elevernes realkompetencer i højere grad fik indflydelse på sammensætningen af undervisningen. Afdækning af realkompetencer og stram lærerstyring var hele grundlaget.

Færdigstrikkede pakker

- Det værste, man kan gøre med de her meget svage elever, er at stille det store buffetbord op og sige: Vælg selv, understreger Bo Ravn.

Derfor færdigstrikkede skolen nogle pakker ud fra de realkompetencer og jobønsker, eleverne havde med i rygsækken ved uddannelsesstart.

- I optagesituationen taler vi med dem om erfaring fra erhvervslivet, praktik osv. Og så placerer vi dem, så deres realkompetencer svinger godt sammen, siger William Pedersen, der har været lærer på projektet.

Eleverne startede året med at lave ønskelister med de fag, de mente ret-

- Det er altså meget bedre at høre Hassan fortælle om noget, han kan, end at jeg står og fortæller det, siger William Pedersen, lærer på TietgenSkolen.

tede sig bedst mod deres jobønsker. Ud fra listerne lavede lærerteamet de faste pakker, hvor grundfag og profilmag var skarpt opdelt, men supplerede hinanden. Eleverne blev sat sammen, så de kunne få noget ud af hinanden.

- Det er altså meget bedre at høre Hassan fortælle om noget, han kan, end at jeg står og fortæller det, siger William Pedersen.

Op på væggen med dem

Præcis samme erfaring har man i Korsør, hvor realkompetencerne bogstaveligt talt bliver smidt op på væggen. Hvert værksted på Korsør Produktionsskole har en tavle hængende på væggen, og på den er elever og kompetencer sat i skema.

- Eleverne kan godt lide det. Det er meget synligt, og derfor snakker de meget om det til hverdag. På den måde lærer de af hinanden, fortæller lærer Preben Jensen.

Både Korsørs tavler og TietgenSkolens afdækningssamtaler i begyndelsen af uddannelsen er også med til at niveaudele eleverne, så de får den rette undervisning.

- Ved at tage hensyn til niveauet af forskellige kompetencer gør vi vores forløb meget fleksibelt. Og det hjælper eleverne til at nå de høje niveauer på deres egne vilkår, fortæller Bo Ravn fra TietgenSkolen.

Korsør Produktionsskoles måde at "skubbe" eleverne op på højere niveauer er en slags gulerodsordning, hvor man starter med en rød plet ud for en kompetence, og jo bedre, man bliver, ændrer pletten farve til gul og til sidst grøn.

- Det giver noget at stræbe efter. De bruger det jo også senere, når de skal søge praktikplads eller job. Det gør realkompetencerne til reelle og målbare styrker, siger Preben Jensen.

TietgenSkolens projekt er afsluttet, men principperne om at se grundigt på realkompetencerne skal brede sig til hele skolen.

- Vi skal fortsat have skarpt fokus på kompetencemålene. Altså, at det ikke handler om tysk grammatik, men om hvad eleverne kan, understreger Bo Ravn.

Skik på den gode praktik

TrænerGuide kan være appetitvækker til bedre og mere systematisk oplæring i praktikvirksomheder.

PRAKTIK. Praktikvejleder, coach, oplærer, træner. Kært barn har mange navne. Men hvad der lige er kært barns opgave, er der ikke mange, der ved. Derfor har Danmarks Erhvervspædagogiske Læreruddannelse (DEL), i samspil med flere af de centrale faglige udvalg og nogle større virksomheder inden for transport, restaurant, automekaniker og metalområdet og med støtte fra Undervisningsministeriet, udviklet TrænerGuide. Et websted, der skal hjælpe den praktikansvarlige på virksomheden med at formalisere rollen som oplærer for eleven.

Men Regina L. Nielsen og Morten Piil Hansen fra DEL gør meget ud af at understrege, at TrænerGuide ikke kan stå alene. Den skal ses som et supplement. En appetitvækker, der skal gøre trænerne bevidste om det arbejde, der er ved at være træner.

Hos DEL kan man se, at virksomhederne sjældent har formaliseret træneropgaven.

- Vi ser tit, at træneropgaven bliver givet til den svend, der har tid, eller hvis det går højt, til den svend, der er god til de unge, siger Regina L. Nielsen og Morten Piil Hansen, som har ambitionerne for trænerprojektet på plads.

- Ambitionen har været, at arbejdspladserne lærer at udvikle det læringsrum, der endnu ikke er udnyttet. Vores udgangspunkt har været, at virksomhederne ikke har tid til kurser. Derfor kunne vi sætte nogle bevægelser i gang hos oplærerne, som de selv kunne vide-

reudvikle, fortæller Regina L. Nielsen og Morten Piil Hansen.

Enkelt bygget op

Webværktøjet TrænerGuide er bygget enkelt op. Der er ikke meget tekst på siden, og det er et bevidst valg. Ikke alle oplærere er bogligt stærke, men det skal ikke give grund til at droppe webstedet. Opbygningen af webværktøjet går fra rekruttering og ansættelse over blandt andet planlægning, oplæringsmetoder, samarbejde og konflikt håndtering til

den endelige vurdering.

Webværktøjets sider har en flad struktur, så det kræver ikke mange klik at komme rundt i indholdet. Man kan med andre ord ikke fare vild. Oplærerne kan integrere værktøjet i hverdagen og bruge det sammen med kolleger og elever.

I de kommende år er planen, at TrænerGuide skal revideres og udvikles. Der skal ses på hele systemet og ikke mindst på trænerne kvalificering.

- Vi ser tit, at træneropgaven bliver givet til den svend, der har tid, eller hvis det går højt, til den svend, der er god til de unge, siger Regina L. Nielsen, tredje fra venstre, og Morten Piil Hansen, anden fra venstre, som sammen med deres kolleger fra DEL, Charlotte Bjerre, første fra venstre, og Jane Jacobsen, til højre, arbejder med bedre oplæring i virksomhederne. Gert Nielsen, anden fra højre, er ansvarlig for projektet i Undervisningsministeriet.

Se mere på www.traenerguide.dk

Anvend brugernavn: train
Og adgangskode: trainer

Partnerskab skal sikre praktik til nydanskere

PRAKTIK. Bygge- og anlægsuddannelserne er ikke noget for nydanskerne, som i høj grad vælger branchen fra. Uddannelserne har lav status, og de unge oplever, at virksomhederne er fordomsfulde og racistiske. Hvis de unge endelig vælger at tage en uddannelse inden for området, så er det svært for dem at finde en praktikplads. Ved afslutnin-

gen af grundforløbet på Københavns Tekniske Skole i juni 2006 havde ingen af de 28 unge, som afsluttede, fundet en praktikplads. Det skal der nu laves om på.

Et partnerskab mellem Dansk Byggeri, Orbicon, Københavns Tekniske Skole og Københavns Kommune skal nu have 150 unge nydanskere i gang

med en uddannelse inden for bygge og anlæg i løbet af de næste fire år. Dette skal ske ved at danne et netværk af partnere, 150 unge til 150 virksomheder.

Karin Parbst fra Dansk Byggeri vil sammen med et netværk skaffe 150 praktikpladser til 150 unge nydanskere.

Samarbejde med store fordele

Et samarbejde mellem erhvervsskoler og produktionsskoler kan hjælpe de svage elever fra produktionsskolerne videre til erhvervsuddannelserne. Men kommunikationen mellem de to former for uddannelsessteder er for ringe, og det kan betyde, at elever bliver tabt på gulvet.

PRODUKTIONSSKOLE. Det er så oplagt, men alligevel er et formaliseret samarbejde mellem produktionsskolerne og erhvervsskolerne aldrig for alvor kommet op at stå.

Et samarbejde kunne ellers betyde, at produktionsskoleeleverne i højere grad ville fortsætte videre på erhvervsskolerne og blive der. Det

oplagte skifte fra produktionsskole til erhvervsskole er for manges vedkommende så stort et spring, at de vælger at droppe ud af uddannelsen. Det viser en undersøgelse, som Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har foretaget. Undersøgelsen tager udgangspunkt i 17 skolars selvevalueringer.

Hos EVA kan man konstatere, at kombinationsforløb, der forstås som et

tæt samarbejde mellem de to skoleformer, er så godt som ikke-eksisterende. Der er uformelle, tilfældige kontakter mellem lærere på henholdsvis erhvervsskoler og produktionsskoler, men de formelle kontakter er ikke til at få øje på. Ud af 93 skoler samarbejdede 36 om kombinationsforløb. Det paradoksale er dog, at der nærmest ikke indgår nogen elever. Kun 258 elever ud af 10.000 er involverede i kombinationsforløb. Det svarer til 2,6 procent.

- Det er ikke mange, specielt når vi kunne se, at 25 procent af eleverne har potentiale for at indgå. De ville tydeligvis få gavn af et kombinationsforløb, siger Marianne Svendsen og Pernille Hjermov fra EVA.

Tilfældigheder råder

Der findes samarbejde på tværs af de to typer skoler, men det er tilfældigheder og gode bekendtskaber, der lægger grunden til samarbejdet. Og den viden, enkelte lærere opnår ved samarbejdet, når sjældent videre til skolerne.

- Det er nødvendigt med et system,

Kun 2,6 procent af eleverne på produktionsskolerne er involverede i kombinationsforløb med erhvervsskoler. EVA.

der sikrer det samarbejde, for at kunne udsluse de unge til erhvervsskolerne, fastslår Pernille Hjermov.

Undersøgelsen viser desuden, at produktionsskoleeleverne er en lille, men forholdsvis krævende gruppe. Derfor er det nødvendigt, at de får den støtte, de har brug for, når de skal skifte fra det trygge miljø på en produktionsskole og over til den mere kaotiske hverdag på

en erhvervsskole, lyder anbefalingerne fra EVA.

Brug for tryghed

Når en elev skifter fra en produktionsskole til en erhvervsskole, sker det ofte, at eleven bliver overladt til sig selv og forsvinder i mængden af alle de andre elever. Derfor skal en kontaktlærer fra produktionsskolen bibeholde kontakten med eleven efter skoleskiftet. På den måde bliver der holdt øje med, hvordan eleven udvikler sig, og på hvilke områder eleven skal have hjælp, råd og vejledning.

Det er vigtigt at udvikle evalueringsredskaber – også for eleverne. De papirer, eleverne får under deres skoleophold, skal følge med dem videre.

- Vi er tit ude i, at en vejleder stopper, og det er et stort problem. Så papirerne skal ligge der, lige meget hvad. Det er ikke noget, den unge selv skal have overblik over. Det er for stor en opgave, siger Marianne Svendsen.

Eleverne, der går på produktionsskolerne ved, at de lærer noget, men de ved ikke hvad. Ligesom kommende elever heller ikke ved, hvad det indebærer at gå på en produktionsskole. Det mener EVA skal systematiseres yderligere.

Styrkerne ved kombinationsforløbene er klare. De unge kan opnå erfaringer med erhvervsuddannelserne. De finder ud af, hvad man kan blive bag efter. Det er stadig trygt på produktionsskolen, og springet til erhvervsskolen bliver ikke så stort. Man kan på den måde bedre fastholde de frafaldstruede elever på erhvervsskolerne. Det sker på de svage unges præmisser.

- Det er nødvendigt med et system, der sikrer samarbejde, for at kunne udsluse de unge til erhvervsskolerne, fastslår Pernille Hjermov.

FRA PRODUKTIONSSKOLE TIL ERHVERVSSKOLE:

Danmarks Evalueringsinstitut anbefaler:

- Vidensdeling om undervisningen på de forskellige skoler.
- Produktionsskoleeleverne skal have merit i enkelte fag, så de får lettet indgangen på erhvervsskolen.
- Vidensdeling om den enkelte unge skal systematiseres. Når den unge slutter på produktionsskolen, skal der være sikret kontakt, råd og vejledning. Erhvervsskolen når nemlig ikke at identificere den unges problemer, før de fylder for meget. Erhvervsskolen skal vide, hvad den unge er god og dårlig til.
- Det ville være en idé at etablere overgangsteam, hvor man kan holde øje med eleven.

Undersøgelsen kan bestilles på www.eva.dk

Samarbejde på web

INITIATIV. Samarbejde nu! Så klart lyder budskabet fra fem foreninger, som repræsenterer produktionsskoler,

handelsskoler, tekniske skoler, social- og sundhedsskoler samt landbrugsskoler. De har taget initiativet til webstedet

www.samarbejde.nu, der skal gøre et samarbejde mellem erhvervsskolerne og produktionsskolerne lettere. På

webstedet kan man finde alt fra samarbejdsløsninger til eksempler på samarbejdsprojekter mellem skolerne, og

foreningerne bag opfordrer til, at skoler bidrager med gode eksempler, så siden hele tiden er opdateret og aktuel.

Innovation på skemaet

Et innovativt undervisningsmiljø kommer ikke af sig selv. Det er hårdt arbejde, som kræver kreativ tankegang og et godt teamwork, viser erfaringerne fra to skoler, som målrettet har arbejdet med innovation.

PRAKSIS. Innovation er det nye mantra i erhvervsuddannelserne, men når der er flere år til, at man bliver færdiguddannet, og tanken om en fremtid som selvstændig er ikke-eksisterende, så er det svært at se, hvorfor man skal undervises i iværksætteri og innovation.

Alligevel er det ikke umuligt at få unge teenagepiger til at tænde på iværksætteri, hvis man griber det rigtigt an. Det viser et projekt fra frisørgrundforløbet på Teknisk Erhvervsskole Center (TEC) i København, hvor lærer Carina Melander og et team af tre andre kolleger tog tænkehatten på og med stor succes opfandt et spændende og innovativt forløb for 16 piger med frisør som uddannelsesmål.

”Det stod meget hurtigt klart, at det, eleverne havde brug for, var en praktikplads og ikke fine teorier om, hvordan man etablerer egen virksomhed. De havde brug for at markedsføre sig selv. Så vi opfandt ”sælg dig selv”-projektet, fortæller Carina Melander.

Tro på praktikplads

16 piger meldte sig til projektet. Det tre uger lange forløb skulle give pigerne en tro på, at de kan få en praktikplads. Derfor fik de blandt andet de nødvendige værktøjer til jobsøgning, de blev sendt ud i salonerne for at skabe et netværk, og deres personlige kompetencer blev pudset af, så de var klædt på til at samarbejde.

Carina Melander og hendes kolleger arrangerede desuden et jobinterview som i den virkelige verden. En frisørmester blev inviteret ind for at holde samtaler med pigerne en ad gangen, og samtalen blev optaget på video.

Pigerne skulle desuden holde en tale i tre minutter om et bestemt emne og et foredrag på 10 minutter om et emne, som de virkelig brændte for.

- Det var grænseoverskridende for

Det kræver stort arbejde at få eleverne til at interessere sig for innovation, er Carina Melander og Steen Aagaard enige om.

Skal det her lykkes, er det vigtigt med et velfungerende team og god og megen kommunikation.

Carina Melander, lærer.

var også stor modstand mod at blive filmet under interviewet, men netop det punkt fik en rigtig god evaluering af eleverne, siger Carina Melander.

Kommunikation via sms

Hun og hendes tre kollegaer arbejder på op til tre forskellige adresser, og det har besværliggjort processen en del. Men i stedet for at kæmpe med at få kalendere til at mødes, har de fire kommunikeret meget via sms og e-post, og

på møderne har de fremmødt haft beslutningskompetence – også selvom de kun var to.

- Skal det her lykkes, er det vigtigt med et velfungerende team og god og megen kommunikation. Og så er det vigtigt at acceptere, at alle bidrager med det, de kan. Der skal være en respekt og accept af vores forskellige kompetencer, mener Carina Melander.

Opbakning påkrævet

At opbakning fra kollegerne er essentiel, hvis et projekt med innovation skal lykkes, er også Steen Aagaard Pedersens erfaring. Som lærer på Roskilde Tekniske Skole skal han sammen med tre andre skoler, Roskilde Handelskole, Lyngby Landbrugsskole og Uddannelsescenteret i Roskilde, udvikle pædagogiske innovationsmetoder, der gør lærerne i stand til at planlægge, gennemføre og evaluere undervisning i innovation og iværksætteri.

- Man skal sikre sig, at kollegerne forstår projektet og bakker op om det. Og så skal man ikke prøve at køre et forløb igennem alene. Det er simpelt hen for hårdt. Man skal bruge tid på at tage de pædagogiske diskussioner, om hvorfor og hvordan vi gør det, og om vi så også har gjort det. På den måde bliver underviserne engageret i projektet, fastslår han.

Grundideen bag projektet er, at eleverne på de fire uddannelsessteder skal arbejde sammen og bruge hinandens kompetencer, således at de får en idé

om, hvordan livsforløbet for et produkt er fra idé, til det ligger ude hos forbrugeren.

Lærer i konsulentrolle

Skal eleverne fange den idé, er det blandt andet nødvendigt, at læreren selv er innovativ, for at han kan fungere som forbillede. Samtidig skal skolens kultur og miljø være præget af iværksætterånd.

- Læreren skal træde ind i en konsulentrolle, hvor han guider eleverne gennem problemstillingerne. Det betyder også, at læreren skal turde give slip og være parat til at acceptere, at eleven ved mere end ham selv, siger Steen Aagaard Pedersen.

Samtidig understreger han, at det er vigtigt for elevernes motivation, at de kan se, hvad de kan bruge innovation og iværksætteri til.

- Jeg har mødt elever, som siger, ”Jeg skal ikke være iværksætter, og nu har vi arbejdet med innovation i flere uger, og jeg kan stadig ikke grave med en skovl.” Derfor burde man måske overveje, om iværksætteri og innovation burde være et valgfag eller en efteruddannelse, mener Steen Aagaard Pedersen.

Læreren skal desuden sikre, at skolens fag bliver koordineret, så eleverne får en vekselvirkning i alle fag.

- Det er også vigtigt, at lærerne får rum til at planlægge projektet uden at blive forstyrret, for det tager lang tid, understreger han.

Tre råd til undervisere fra Carina Melander, der fik frisørprojektet til at lykkes:

- Accepter, at undervisningen bliver tilpasset virkeligheden og afviger fra det aftalte – vi redegør bagefter.
- Efterstræb dynamik. Vi går ud og ind af hinandens klasseværelser.
- Vigtigst af alt er god kommunikation. Konflikter skal løses, når de opstår.

Innovation kræver store forandringer

Erhvervsskolerne skal fremover arbejde meget mere med innovation, men det kræver store forandringer på skolerne, viser gruppedebat.

WORKSHOP. Innovation præger debatten om fremtidens erhvervsuddannelser. Opfindsomme unge mennesker skal sikre velfærdssamfundet, lyder det gang på gang fra politikerne. Men hvordan skal skolerne lige gribe det forholdsvist luftige begreb an? Det blev ivrigt debatteret i workshoppen om fremtidigt innovationsarbejde i erhvervsuddannelserne.

Som oplæg til debatten fortalte afdelingsleder Dorte Bjerregaard fra EUC Nordvestsjælland om deres erfaringer

med at sikre eleverne de nødvendige innovationskompetencer i fremtiden

- Vi fandt ud af, at vi gerne helhjertet vil undervise i innovation, men vi har ingen kultur for det. De enkelte projekter er båret af ildsjæle, og ingen er forankret i afdelinger. Langt hen ad vejen har vi innovation på skolekemaet, fordi vi skal, fortalte Dorte Bjerregaard.

Ledere som styrmænd

Fingeren blev derfor sat på en række punkter, som skal være i orden, for at projektet med innovation vil lykkes. Blandt andet skal skolens ledelse gå ind og fungere som styrmænd. Ledelsen skal have en plan for, hvad skolen gør. Samtidig skal ledelsen sikre sig, at der sker vidensdeling, og at alle føler ejerskab til projektet.

På EUC Nordvestsjælland oplevede

lærerne, at det er svært at arbejde med innovation, fordi der ikke er tradition for at arbejde på tværs i lærergruppen. Samtidig viste det sig, at de slet ikke taler samme sprog, når de taler om innovation.

Også eleverne synes, at det er svært, men spændende at arbejde med innovation. De er vant til at få svar, når de stiller spørgsmål. Nu risikerer de at få et modsvar.

Innovativ fra 12 til 15

Samtidig tager innovationsundervisningen også ofte form som projektarbejde – en arbejdsform, som Dorte Bjerregaard mener, at man skal gøre op med, når det handler om innovation.

- Jeg har i hvert tilfælde selv svært ved at være innovativ fra 12 til 15.15 hver tirsdag. Jeg så gerne, at innovation var forankret i hele pædagogik-

Praktikum

Hvad angår forslaget om 'Opgave med på skole', kan der hentes inspiration i Undervisningsministeriets publikation *Praktikum i praksis* – se: <http://pub.uvm.dk/2005/praktikum/>

ken på skolen. Men det kræver, at innovation ikke kun er båret af ildsjæle, men bredt mere ud til hele lærerstaben, sagde hun.

Med disse erfaringer i ørerne blev fire grupper sat til at diskutere henholdsvis undervisning, lærerkompetencer, virksomhedsinddragelse samt eksamen og prøver.

Efter 45 minutters ivrig debat frem og tilbage stod det klart, at opgaven hverken er lille eller nem. Der venter skolerne et stort arbejde, hvis eleverne skal blive mere opfindsomme og innovative.

Blandt andet skal det i undervisningen tydeligt fremgå, hvorfor man arbejder med innovation, og hvem det er, der efterspørger evnerne. Det skal synliggøres med eksempler, som kan flytte eleverne. Samtidig skal innovation tænkes ind i alle fag og projekter.

Det bliver også nødvendigt at kigge på lærernes kompetenceprofiler for at kunne dele innovationsrollen ud på flere end ildsjælene. Ligesom der skal

arbejdes med forskellighed i sammensætningen af lærere.

Opgave med på skole

Lærerne skal desuden blive bedre til at se på, hvilke behov virksomhederne har, og de skal selv prøve de ting af, som de udsætter eleverne for.

Når det kommer til virksomhedernes andel i innovationsundervisningen, var der dog lidt uenighed om, hvordan de inddrages. Det kniber nemlig ofte med at få lov til at være innovativ ude på arbejdspladserne. Derfor lød et forslag, at eleverne kunne tage en opgave med fra virksomheden, når de er på skolen, og der udvikle på produktet. På den måde kan virksomhederne se, at der er muligheder i innovation, og måske oven i købet give eleverne rum til at prøve noget nyt, når de kommer tilbage på arbejdspladsen.

Modstanden mod det forslag gik på, at det er en helt anden type opgaver, som eleverne skal løse, når de er i skolen.

Hvorfor mere innovation?

I velfærdsaftalen lyder det:

Ungdomsuddannelse til alle

Det er en målsætning, at Danmark skal bevare sin position som et af verdens rigeste lande. Det skal sikres, at fremgangen kommer alle grupper i samfundet til gode.

Globalisering og fortsatte teknologiske fremskridt er en forudsætning for høj velstand, men stiller samtidig krav om fleksibilitet, innovation og kompetenceudvikling.

Alle skal have mulighed for at få de kvalifikationer, der kræves af fremtidens arbejdsmarked.

Klart mål for evaluering skal sikre kvalitet

De fleste skoler har en evalueringskultur. Men de færreste bruger den til aktivt at forbedre kvaliteten af undervisningen. En projektgruppe fra DEL har lavet en manual, der giver praktiske råd om at evaluere – og bruge resultaterne til udvikling.

EVALUERINGSKULTUR. - Vi tuder eleverne ørerne fulde med evaluering og udviklingsparathed. Men samtidig er mange lærere ikke gode nok til at bruge evalueringer til at forbedre kvaliteten af undervisningen, mener lektor Stig Guldborg fra Danmarks Erhvervs-pædagogiske Læreruddannelse (DEL). Han har undersøgt evalueringskulturen på erhvervsskolerne.

- Det kan være svært for eleverne at forstå, at læreren slår på tromme for, at eleverne skal være udviklingsparate, hvis selve undervisningen ikke lader sig rykke en tøddel. Læreren skal være et forbillede for udviklingsparathed og skal altså være den, der går forrest i at bruge evaluering konstruktivt og forbedrende, siger Stig Guldborg. Han

ver brugt til at forbedre kvaliteten af undervisningen.

- Man bruger masser af tid på at dokumentere og indsamle information uden at have kræfter og tid til at følge op. Det at få brugt evaluering konstruktivt er ikke givet, og det er jo forkert. Det skal bruges, understreger Stig Guldborg, og påpeger, at hans formål med publikationen ikke er, at folk skal til at skabe en kultur forfra eller bruge endnu mere tid på evaluering.

Fælles værdier

- Det handler ikke om, at man skal til at evaluere mere. Men man skal overveje, hvad man bruger kræfterne på. Måske skal man evaluere mindre, men med større omtanke, siger Stig Guldborg,

- Det handler om at vide, hvad man vil med sin evaluering. Hvor skal den gerne føre skolen hen?, siger Stig Guldborg.

Retter sig fremad

Det er barrierer som misforhold mellem tidsforbrug og nytte og læreres mistillid og angst for konsekvenser, der står i vejen for viljen til evaluering på de undersøgte skoler. Derfor har projektgruppen fra DEL i deres publikation og manual opstillet nogle teser om god evalueringskultur samt en række konkrete temaer, som de synes, man bør tage op i lærergruppen for at blive enige om, hvad man prioriterer. Det kan tage frygten for konsekvenser og følelsen af kontrol væk og i stedet give forsikringen om, at det hele tiden handler om at forbedre – til fordel for alle.

Stig Guldborg mener sagtens, man kan drage paralleller mellem den lidt bagudskuende evaluering og den mere fremadrettede kvalitetssikring, og at de to begreber stortrives side om side.

- Vi har overvejet at kalde det for forbedringskultur i stedet for evalueringskultur, fordi man netop skal se tilbage, men samtidig rette sig fremad. Det drejer sig om udvikling, fastslår han.

Det kan være svært for eleverne at forstå, at læreren slår på trommer for, at de skal være udviklingsparate, hvis selve undervisningen ikke lader sig rykke en tøddel.
Stig Guldborg, lektor.

har sammen med tre kolleger høstet erfaringer fra seks erhvervsskoler, hvor de har drøftet evalueringskultur med lærere og ledere.

Erfaringerne har de nedskrevet i publikationen "Evalueringskultur på erhvervsskolerne – Hvad, hvorfor og hvordan?", hvor man får gode råd til at forbedre evalueringskulturen på sin erhvervsskole.

Evalueringskultur skal bruges

Det viser sig, at alle skolerne har en evalueringskultur, forstået på den måde at de da evaluerer forskellige ting på forskellige måder. Men det kniber mere, når det handler om at have et klart, fælles mål for evalueringen. Og det står helt skidt til, når man ser på, om resultaterne af evalueringerne bli-

ver brugt til at forbedre kvaliteten af undervisningen.

- Der er et meget stort spænd mellem det at lave konkrete evalueringer af den enkelte elev og det at lave en tilfredshedsundersøgelse. Det handler om at vide, hvad man vil med sin evaluering. Hvor skal den gerne føre skolen hen?, siger han.

Derfor er det vigtigt at have en fælles forståelse på skolen af, hvad, hvorfor og hvordan man evaluerer på sin skole.

- Man kalder det evalueringskultur, fordi det refererer til et fællesskab, og det, man bør lægge vægt på, når man evaluerer, er nogle værdier, man er enige om på skolen, siger Stig Guldborg.

Læs mere:

Se publikationen "Evalueringskultur på erhvervsskolerne – Hvad, hvorfor og hvordan" på <http://pub.uvm.dk/2006/evalueringskultur/>

Konference i maj:

DEL og Undervisningsministeriet udbyder konferencen "Evalueringskultur på erhvervsskolerne: Gør vi det rigtige og gør vi det rigtige rigtigt?" henholdsvis den 10. maj i Århus og den 23. maj i København.

Fremtidens håndværkere er fleksible specialister

I fremtiden skal alle håndværkere have en høj faglig specialviden for at kunne matche den teknologiske udvikling. Og det stiller store krav til skolerne, påpeger Håndværksrådet.

KOMPETENCER. Erhvervsskolerne skal op på tærne og ud til virksomhederne, hvis de i fremtiden skal uddanne de håndværkere, som virksomhederne efterspørger. Det mener Håndværksrådet, som har undersøgt, hvilke kompetencer faglærte håndværkere skal have fremover.

I et fremtidsscenario for 2020 tegner Håndværksrådet et billede af fire forskellige håndværkertyper. Fælles for dem alle er, at de skal have en højere branchefaglig specialviden for at kunne matche den nyeste teknologi. Samtidig skal de have større indsigt i virksomheden og den sammenhæng,

som de indgår i. De skal for eksempel kunne sætte sig ind i andres arbejde og kunne samarbejde med andre på tværs af brancher.

En plads i værdikæden

Fremtidens håndværkere skal desuden have forretningsforståelse, de skal være mere innovative, kvalitetsbevidste og gode til kommunikation. Dertil kommer, at nogle håndværksgrupper skal kunne mere sprog og have forståelse for andre kulturer.

- Undersøgelsen viser, at der vil blive brug for en høj grad af specialisering. Derfor skal erhvervsskolerne ind og se nærmere på, hvad det er for virksom-

hedstyper, de har i lokalområdet, og hvad det er for nogle unge mennesker, de har som elever. Skolerne skal følge tæt med i, hvad der sker i virksomhederne, og hvilke kompetencebehov de har. Det er vigtigt at få etableret dialogmøder med virksomhederne, siger Anne Holm Sjøberg, chefkonsulent i Håndværksrådet.

Hun opfordrer også erhvervsskolerne til hele tiden at tænke på, hvordan de kan tænke nyt og gøre tingene anderledes ud fra et værdikædekoncept.

- I skal sætte alt ind på at skabe et innovativt læringsmiljø, lyder opfordringen fra Anne Holm Sjøberg.

Fremtidens fire håndværkertyper:

De fleksible faglærte arbejder typisk i traditionelle håndværksvirksomheder. De skal blandt andet:

- have stor dybde og bredde i branchen/håndværket
- på eget initiativ udbygge deres spidskompetencer
- have forretningsforståelse
- have entreprenørskabs- og innovationskompetencer
- have kvalitetsforståelse
- have forståelse for markedets udvikling og kundens behov
- have kommunikationsevner.

Industrihåndværkerne arbejder typisk i produktionsvirksomheder med stærk specialisering. De skal blandt andet:

- have virksomhedsspecifik teknisk viden
- arbejde struktureret og effektivt
- kunne løse simple opgaver i nabobrancher/-håndværk
- kunne bidrage til optimering og rationalisering
- kunne arbejde med kvalitetsstyring
- kunne indgå i teamwork
- kunne manualengelsk.

De rejsende faglærte arbejder typisk i mellemstore og større virksomheder, som er leverandører af færdige produktionsanlæg. De skal blandt andet:

- have virksomhedsspecifikke tekniske spidskompetencer
- have tværfaglige kompetencer
- være åbne over for tekniske vilkår og metoder i andre lande
- have projektlederkompetencer
- have kulturelle kompetencer
- have sprogkompetencer.

De logistiske faglærte står ofte for koordinering og planlægning af logistikken i forbindelse med produktionen i virksomheder, som er globalt orienterede. De skal blandt andet:

- have virksomhedsspecifikke tekniske spidskompetencer
- have grundigt produktkendskab
- have it-færdigheder på højt niveau
- have viden om logistik
- have viden om kvalitetskontrol
- have helhedsforståelse
- have sprogkompetencer.

Hele rapporten "Globaliseringen og de faglærte" kan hentes på www.hvr.dk

En kort opsummering af analysen findes i pjecen "Håndværker anno 2020".

Webbaseret værktøj letter evalueringen

EVALUERINGSKULTUR. Det er utroligt nemt at anvende. Det kan forbedre undervisningen. Og så koster det 80.000 kroner om året.

CUE er et webbaseret evalueringværktøj, som nemt og hurtigt laver en fiks og færdig analyse af elevernes udbytte af et konkret undervisningsforløb.

- Det er utroligt nemt, du kan lære at bruge systemet på en halv time. Og det giver dig statistisk, umiddelbar anvendelig information om stort set hvad som helst, hvad angår elevernes udbytte af undervisningen, fortæller Leif Kronval fra EUC MIDT. I et samarbejde mellem EUC MIDT og TEC har han set på webbaserede værktøjer til at måle, hvor meget klogere eleverne bliver af undervisningen.

Undervisningen forbedres

CUE-systemet er i virkeligheden et avanceret multiple choice-spørgeskema, som man kan anvende, lidt som man vil. Princippet er at måle elevernes eller kursisternes kompetencer med et spørgeskema *inden* et undervisningsforløb og sætte dem til at udfylde det samme spørgeskema *efter* undervisningsforløbet. På den måde kan man aflæse, om eleverne er blevet klogere

på de ting, de burde – og dermed om undervisningen har virket. Det sætter CUE så op i nogle grafer og procenter, og Leif Kronval har erfaring for, at det letafslæselige resultat gør, at lærerne forbedrer deres undervisning som resultat af evalueringen. De kan jo se, hvor de ikke har gjort det godt nok, og hvor det virkelig er lykkedes.

Værktøjet kan også bruges på eksempelvis efteruddannelseskurser til at nedtone emner i undervisningen, som mange af kursisterne ved meget om i forvejen.

Ikke de vises sten

Der er dog også ulemper og svagheder ved systemet. Først og fremmest, understreger Leif Kronval, kan CUE ikke stå alene som evalueringværktøj.

- Man skal ikke forfalde til, at det her er de vises sten. Det har sine begrænsninger. Men det er et effektivt supplement til en evalueringkultur, fordi du får resultatet her og nu, siger han.

En af de store anker er, at det reelt ikke måler, om eleverne faktisk kan anvende det, de har lært. Og så er det ikke ideelt til måling af de fagligt svage elever, da det er svært at afklare realkompetencer på en skærm, mener Leif Kronval.

Han har erfaret, at den største udfordring er at formulere de helt rigtige spørgsmål til spørgeskemaerne.

- Faktisk bør man tage bekendtgørelser, vejledninger og kompetenceoversigter og så gå baglæns og formulere spørgsmålene, der spørger ind til alt det. Det kan godt tage tid. Men så er resultaterne der også med det samme, siger han.

- Det er et effektivt supplement til en evalueringkultur, fordi du får resultatet her og nu, siger Leif Kronval, om det webbaserede evalueringværktøj CUE.

Væk fra bøgerne – ud i virkeligheden

Praksisrelateret grundfagsundervisning giver gode resultater mange steder. Eleverne elsker learning by doing-tanken. Men det kræver stram lærerstyring, for at de svage elever ikke skal falde fra, understreger DPU-forsker.

GRUNDFAG. Det er en udfordrende opgave at vende det didaktiske omdrejningspunkt fra deduktiv til induktiv undervisning. Men med Undervisningsministeriets oplæg skal eleverne i erhvervsuddannelserne til at lære dansk og matematik, mens de køber ind eller bager en pizza.

Den praksisrelaterede grundfagsundervisning skal gøre elevernes udbytte af undervisningen større – og meget gerne fastholde de frafaldstruede elever.

Begge dele er lykkedes på Dalum Uddannelsescenter, hvor de kører et projekt med fokus på praksisrelateret undervisning i dansk og naturfag. Ele-

vært grundigt. Et lærerteam på fem lærere satte sig ned og fandt ud af, hvad eleverne skulle have ud af hele projektet. De opstillede tre kriterier for undervisningen.

Den skulle for det første være brancherelevant. Derfor har kokkeeleverne for eksempel været på svampetur, taget svampe med hjem i køkkenet, hvor de har bestemt dem og beskrevet de kemiske processer, mens de lavede svampestuvning.

For det andet skulle undervisningen være relevant for den uddannelse, eleverne havde valgt. For eksempel har de på grund af mange elevers store vanskeligheder med at læse en opskrift trænet

Ja, det motiverer uden tvivl eleverne. Men lærer de noget, der sætter sig? Det er ikke sikkert, at det smitter af på det faglige udbytte.
Vibe Aarkrog, forsker.

verne evaluerer projektet hver femte uge.

- Vi har aldrig set så positive evalueringer før. Det er helt forrygende, man kan kun få røde ører af det, fortæller Nicolai Weile, der er en af de fem lærere fra Dalum, som indtil nu har deltaget i projektet.

Og frafaldet har taget et markant dyk blandt de elever, som har været med. Normalt falder 31 procent fra i forløbet, men i projektet med den praksisrelaterede undervisning har kun 18 procent givet op undervejs.

Svampe og dansk kultur

Forarbejdet til projektet i Dalum har

meget i at bryde opskriften op i enkelte dele, som var til at overskue, samtidig med at maden blev lavet.

Og for det tredje skulle undervisningen være relevant for virkeligheden uden for skolen.

- Vi havde en del nydanskere på holdet, så vi tog dem med i Den Fynske Landsby. Det introducerer dansk kultur for dem, på en måde deres forældre ikke ville gøre det. Vi gav dem hele tiden nogle oplevelser at hænge læringen op på, fortæller Nicolai Weile og understreger, at det også var vigtigt for projektet, at der var få lærere, en fast klasse og én kontaktlærer.

- De vidste, hvem de skulle gå til, og rammerne var rimelig faste, siger han.

Vi har ikke analyseret H.C. Andersen

- Eleverne er så fasttømrede i deres opfattelse af dansk, at de ikke kan se, at det er andet end at analysere digte, siger dansklærer Lise Fridorf.

På Hotel- og Restaurantskolen har erfaringerne med at forklæde teorien i praksis været positive. I fagene naturfag og dansk har de kørt med skiftevis en uges teori og en uges praksis, hvor eleverne afprøver den teori, de lige har lært. At afprøve teorien kan for eksempel betyde at lave mad til hele skolen, forfatte madanmeldelser og skrive menukort.

Det var noget helt andet, end eleverne havde forventet sig af danskundervisningen, fortæller dansklærer på skolen, Lise Fridorf.

- Eleverne er så fasttømrede i deres opfattelse af dansk, at de ikke kan se, at det er andet end at analysere digte. De kan slet ikke se sammenhængen i, at de nu har valgt en praktisk erhvervsuddannelse og så skal til at have et grundfag som dansk, fortæller hun. Eleverne beskrev inden forløbets start deres forventninger til dansk, og de var ikke store.

"Hvorfor dansk? Jeg skal jo være kok", "Skal vi have digte?" og "Hvad skal jeg bruge det til?" var typiske kommentarer.

- Men det er, fordi de tænker folkeskole, hvor mange af dem jo har haft nogle dårlige oplevelser, som de netop prøver at komme væk fra, mener Lise Fridorf.

Hendes undervisning har hele tiden været brancherelevant, og så glider den bedre ned. Elevernes evalueringer lød på, at det føltes meningsfyldt at arbejde med dansk, og at de var glade for at opleve sammenhæng mellem teori og praksis.

- Vi har altså ikke siddet og analyseret H.C. Andersen, understreger Lise Fridorf.

Vigtigt med faste rammer

Og netop de faste rammer og den sikre kontaktlærer er ifølge forsker ved DPU, Vibe Aarkrog, nogle utroligt vigtige faktorer, hvis praksisrelateret undervisning skal virke. Hun har for Undervisningsministeriet udarbejdet en forskningsrapport om emnet og har til formålet interviewet en række

elever om den praktiske undervisning. Og hun sætter spørgsmålstegn ved herlighederne ved praksisrelateret undervisning.

- Ja, det motiverer uden tvivl eleverne. Men lærer de noget, der sætter sig? Det er ikke sikkert, at det smitter af på det faglige udbytte, siger hun.

Hun har i sin forskning erfaret, at

eleverne motiveres af praksisrelateret undervisning, men at de lægger mere vægt på, om læreren er der, eller om det er teoretisk eller praktisk baseret undervisning.

- Det vigtigste for dem er, at undervisningen er lærerstyret, at læreren er der til at støtte og samle op, siger Vibe Aarkrog.

I teorien fungerer praksis bedst

CASE. Grundforløbene er blevet for generelle og almene. Skolerne har planlagt forløbene med for stor vægt på grundfag i starten og områdefag mod slutningen af grundforløbet. Og her er der ikke skabt nogen muligheder for, at eleverne kan prøve deres viden af i praksis.

Det skal et nyt projekt imidlertid gøre op med. Projektet er blevet til mel-

lem Danmarks Erhvervspædagogiske Læreruddannelse (DEL) og en række skoler. Fælles for de forskellige forløb er, at de tager deres udgangspunkt i casebaseret projektundervisning. Her bliver fagene integreret og bygget op over virkelighedstro situationer.

Fordelene ved at arbejde efter caseformen er tydelige. Den motiverer eleverne, fordi formen:

- Giver mulighed for, at eleverne kan knytte identitetsdannelse og kulturdannelse sammen med opgaven.
- Muliggør, at eleverne kan være personlige og udvikle personlige kompetencer.
- Muliggør en opgaveløsning, som ikke indeholder et "rigtigt" svar.
- Muliggør inddragelse af egne erfaringer i opgaveløsning.
- Muliggør, at eleverne bearbejder egne erfaringer med sigte på en jobkvalificering.
- Udvikler elevernes kreativitet.
- Muliggør, at eleverne kan vælge sig ind på forskellige niveauer i opgaveløsningen.

Elevplan holder styr på elever i Ny mesterlære

Med Ny mesterlære er behovet for at håndtere og dokumentere elevernes oplæring vokset. Det web-baserede planlægningsværktøj Elevplan kan opfylde det behov.

MESTERLÆRE. Ny mesterlære har indtil videre resulteret i 529 elevaftaler. Ud af de cirka 70 erhvervsskoler er der kun 35 skoler, der har indgået en ny mesterlæreaftale. Så der er helt klart potentiale til udvikling, mener Finn Togo, chefkonsulent i Undervisningsministeriet. Det er bare med at tage kontakt til de skoler, der har prøvet det før, for det er som bekendt altid den første aftale, der er den sværeste.

Derfor har Danmarks IT-Center for Uddannelse og Forskning (UNI•C) – i samarbejde med WM-data og Undervisningsministeriets departement – videreudviklet det web-baserede planlægningsværktøj Elevplan, så det giver uddannelsesstederne mulighed for at håndtere og dokumentere ny mester-

lærelevernes grundlæggende praktiske oplæring.

Elevplan er en læreproces

- Som udgangspunkt forventer vi, at praktiksted, skole og elev ser fordelene i dette elektroniske dokumentations-, kommunikations- og planlægningsværktøj og derfor frivilligt bruger det, når man opretter uddannelsesplaner, siger Finn Togo.

Men at bruge Elevplan er en læreproces for alle parter, medgiver han.

- Vi har set mange forskellige eksempler på, hvordan værktøjet kan anvendes. Men med de nye faciliteter fra december, hvor registrering af realkompetencevurderingen er kommet med, så giver værktøjet mulighed for

et overblik for alle parter – og for at planlægge elevens fremdrift i uddannelsen, både i skole og i praktik, siger Finn Togo.

Kan bruges til alle elever

Uddannelsesplanen under fanebladet Mesterlæreforløb tager udgangspunkt i realkompetencevurderingen, understreger Folmer Kjær fra UNI•C. Den elektroniske elevplan erstatter papiret og er samtidig et godt redskab til kommunikation mellem praktiksted, elev og skole.

- Kommunikationen foregår i noteafsnittet, hvor hver af parterne kan skrive meddelelser. Disse bliver så sendt til den e-postadresse, som hver part har oplyst i systemet, forklarer Folmer Kjær.

Undervisningsministeriet afholder den 21. maj en konference med udveksling af erfaringer om Ny mesterlære, hvor også brug af Elevplan til Ny mesterlæreaftaler vil blive et tema.

Muligheder for de tre brugergrupper af Elevplan, ifølge Folmer Kjær:

Undervisere og kontaktlærere på skolen har adgang til Elevplan og kan blandt andet registrere elevens realkompetencer. Hvis eleven for eksempel har arbejdet som tjener i flere sammenhænge, kan det føjes ind her. Når uddannelsesretningen er valgt – hovedforløb og speciale – bliver skemaet, over hvilke kompetencer eleven skal opnå, synligt. Her bliver der også indført eventuel godskrivning for kurser og uddannelser, som eleven tidligere har gennemgået, samt begrundelse herfor.

Eleven kan under punktet Grundlæggende praktisk oplæring se, hvilke konkrete områder han eller hun skal oplæres i, og hvilke mål der skal nås i det praktiske oplæringsforløb og i eventuelt aftalte skoleperioder. Eleven har også mulighed for at evaluere, og disse oplysninger bliver også sendt til praktikstedet og skolen.

Praktikstedet kan i Elevplan få et overblik over, hvilke læringsmål det er ansvarligt for i hele praktiktiden. Praktikstedet kan printe aftalen ud – men kan ikke selv gå ind og ændre i uddannelsesaftalen i Elevplan.

Virksomheden kan benytte Elevplan til planlægning af opgaver mv. i praktiktiden og kan notere bemærkninger til styrkelse af kommunikation mellem praktiksted, skole og elev. Praktikvirksomheden kan også aflæse, hvis der forskydes nogle fag fra skolen til praktikken. Desuden kan virksomheden evaluere og krydse af, om eleven har opnået den eller de pågældende færdigheder, som vedkommende skal opnå. Samtidig kan Elevplan vise virksomheden en samlet oversigt over de elever, der er tilknyttet det pågældende praktiksted, og hvilke forløb den enkelte elev gennemgår.

Læs mere om Ny Mesterlære i Elevplan på websiden:
www.admsys.uni-c.dk/elevplan/nyheder/2006/08311307mgl.htm

Udlandet – Ja tak!

Et ophold i udlandet er en stor succes for både eleven og den virksomhed, eleven besøger, viser en undersøgelse fra CIRIUS.

UDLANDSOPHOLD. Over halvdelen af de elever, som tager en del af deres praktik i udlandet, oplever det som en succes. Både når det gælder den faglige, den personlige og den sproglige udvikling er der fordele at hente. Det viser en undersøgelse fra CIRIUS, den styrelse under Undervisningsministeriet, der har til opgave at styrke internationaliseringen af alle danske uddannelser.

På det faglige område fortæller eleverne, at de lærer meget af at se nye samarbejdsformer. Nogle elever var i Norge, og der så de, hvordan skovarbejdere fældede træer uden brug af teknologi. Det

gjorde et stort indtryk på dem.

Eleverne bliver med få undtagelser bedre til hverdagsprog og bedre til fagsprog. SOSU-hjælperne har nemt ved de helt konkrete arbejdsopgaver, men de har dog svært ved sproget. De merkantile elever havde både svært ved at indgå i de konkrete arbejdsopgaver og besvær med den skriftlige kommunikation.

Selvstændighed og refleksion

Mens den sproglige udfordring med få undtagelser var vellykket, så er det personlige udbytte af opholdet en ubetinget succes.

- De unge bliver mere selvstændige og møder udfordringer bedre. Eleven får et tredje læringsrum, fastslår Svend Erik Povelsen fra CIRIUS.

- De tekniske elever har lært at reflektere over, hvorfor vi eksempelvis sætter vinduer op på den måde, vi gør i Danmark. SOSU-medarbejdere bliver

mere bevidste om fordelene og ulemperne ved det danske princip for patientkontakten. Vi havde nogle elever på et plejehjem i Wales. De har fået en faglig selvtilid efter at have set, hvordan patienterne blev behandlet der, siger Svend Erik Povelsen.

Problemer og løsninger

Lige så store fordelene ved et udlandsophold er, ligeså problematisk er det, hvis endnu flere skal få glæde af et udlandsophold. Dokumentationen for opholdene roder nemlig. Det er hverken systematiseret eller synliggjort, hvad eleven har fået ud af opholdet.

- Det ville gavne eleven, hvis der ligger dokumentation for opholdet, siger Svend Erik Povelsen, som også mener, der burde være et forum, hvor man kan komme af med ny viden.

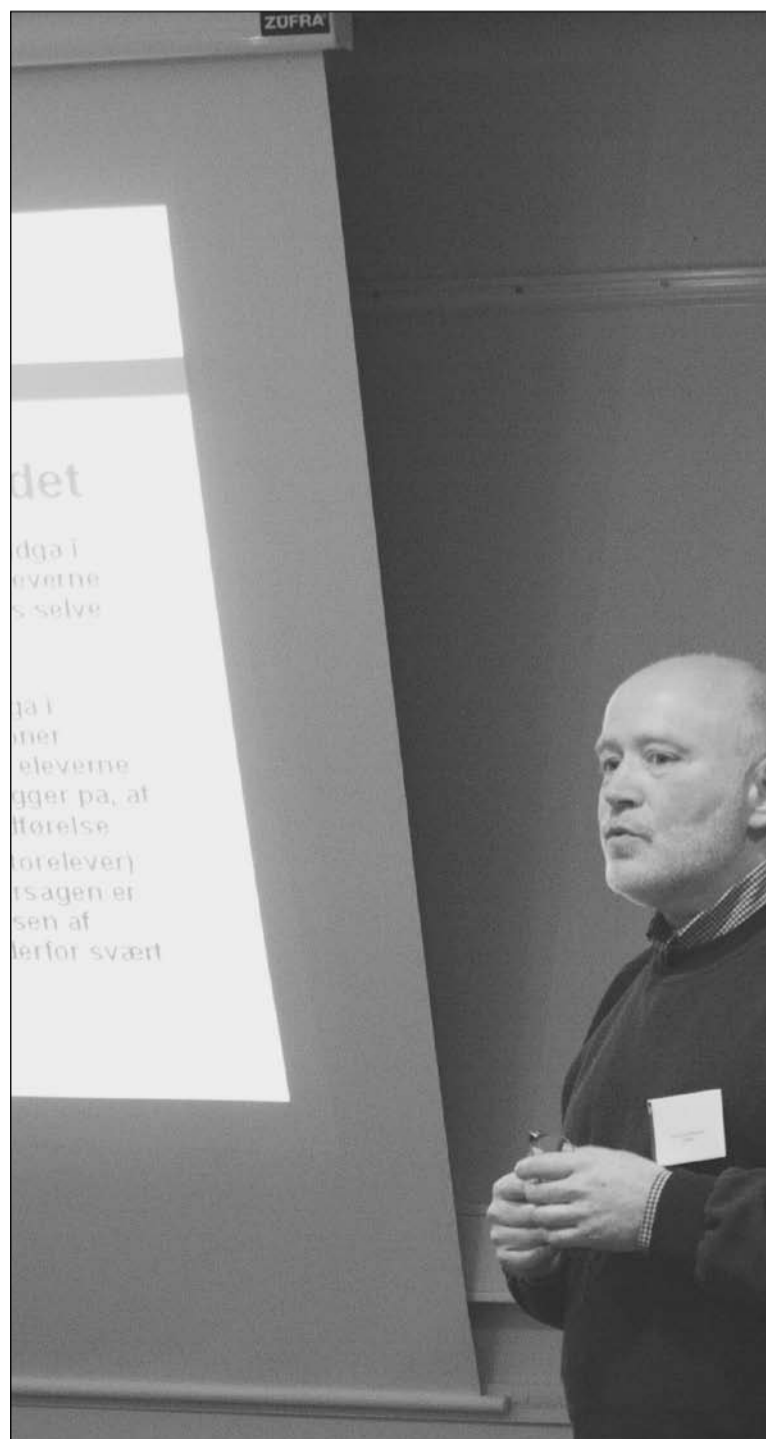
Praktik i udlandet:

PIU-ordningen er et dansk mobilitetsprogram for elever i de grundlæggende erhvervs-, landbrugs- og social- og sundhedsuddannelser.

PIU står for praktik i udlandet. Ved at benytte PIU-ordningen kan den unge få godkendt et praktikophold i udlandet som en del af sin danske erhvervsuddannelse.

Mange elever havde selv fundet frem til PIU-ordningen. De ordnede selv alt det praktiske. Det overraskede Cirius. I fremtiden ønsker de, at endnu flere elever skal tilbydes ophold i udlandet, også de som ikke i forvejen kender til PIU-ordningen.

Se mere på: www.ciriusonline.dk

Unge bliver mere selvstændige og reflekterende efter et ophold i udlandet, viser de erfaringer, Svend Erik Povelsen, CIRIUS, har gjort sig.

Ny faglig prøve afspejler den virkelige verden

Fremtidens svendepøver favner hele uddannelsen og kobler virksomhed og prøve sammen.

PRØVER. Svendepøven var designet til et håndværk, som ikke længere eksisterede. Sådan beskriver Claus Bojesen Pedersen, grafisk afdeling på Københavns Tekniske Skole, den svendepøve, som de grafiske trykkere tidligere skulle gennemgå.

- Det var udelukkende en praktisk prøve. Bedømmelsen blev baseret på praksis – og teorien kunne kun hæve karakteren et trin, fortæller Claus Pedersen.

I dag er den grafiske branche inde i en kraftig udvikling, og den gamle svendepøve afspejler på ingen måde den reelle virkelighed. Derfor har skolerne udviklet en ny svendepøve.

Prøven er et projekt

Den nye svendepøve indebærer, at eleven i fjerde skoleperiode arbejder i syv uger med et projekt om et bestemt hovedemne. Læreren hjælper eleven med at formulere et problem og godkender det. Formuleringen af problemet skal indeholde en del af virkeligheden i praktikvirksomheden, og eleven kan søge hjælp, støtte og inspiration i sin praktikvirksomhed. Formuleringen skal indeholde et resumé og en kon-

- Det gode ved projektformen er, at den kobler virksomhed og prøve. Eleven bliver bedømt på sin faglighed, valg af kilder og på, hvor dybt hun eller han bevæger sig ind i emnet, oplyser Jan Enevoldsen fra Center for Erhverv og Uddannelse i Kolding.

Atter overhalet af tiden

Efter at den projektbaserede svendepøve i grafisk trykkeruddannelsen var blevet indarbejdet, er prøven endnu en gang blevet overhalet af den teknologiske udvikling. Således er uddannelsen nu lukket og fra 1. oktober 2006 erstattet af uddannelsen grafisk tekniker, der samler bogbinder, serigraf og grafisk trykker i én uddannelse.

Den nyeste svendepøve skal afspejle den nye uddannelses bredde, og derfor er der fremover ingen praktisk prøve. I stedet samler eleven en portfolio gennem hele uddannelsen. Formålet er at binde praktiktid og skoletid bedre sammen.

- Fra første forløb stiller vi eleven spørgsmålet, hvordan der bliver arbej-

Dét, vi gerne vil opnå, er en landsdækkende ensartethed i prøven.

Steen Grønbæk, projektkoordinator.

klusion på maksimum en A4-side, som bliver sendt til skuemestrene otte dage før eksamen.

Den nyeste svendepøve for en grafisk tekniker indeholder:

En projektopgave udført inden for et af uddannelsens emneområder.
En test, et måleresultat eller en kvalitetsvurdering med dokumentation.
Et konkret produkt fra praktikvirksomheden.
Et eksempel på grafisk produktion med dokumentation udført af eleven.

det med dette eller hint i virksomheden. Kontakten mellem elev, skole og praktiksted har været og er til gavn for alle parter, vurderer Claus Bojesen Pedersen.

Målet er ens prøver landet over

I datateknikeruddannelsen bliver eleverne først og fremmest testet i kompetencer og færdigheder frem for i faktuelt viden, og under svendepøven bliver tingene stort set gjort på samme måde, som eleverne har arbejdet under hele uddannelsen, fortæller Steen Grønbæk, EUC MIDT og projektkoordinator for Fagligt Udvalg under Industriens Uddannelser.

- Dét, vi gerne vil opnå, er en landsdækkende ensartethed i prøven, siger Steen Grønbæk.

Han beskriver prøven som en tredelt opgave. Dels en projektopgave, hvor eleven fremlægger sit resultat mundt-

ligt. Denne projektopgave bygger på et oplæg med en casehistorie fra elevens praktiksted eller valgt i et idékatalog fra Fagligt Udvalgs websted.

Dels bygger prøven på en produkt-rapport, hvor eleven definerer produktet med en vejledning til brugeren og en teknisk produktkommunikation, samt en procesrapport, hvor eleven beskriver sin arbejdsproces undervejs og til sidst konkluderer, hvordan processen er forløbet. Formålet med procesrapporten er at teste elevens evne til at overholde egne mål som for eksempel deadline.

Når eleven fremlægger projektet, vægter det 75 procent, og rapporten vægter 25 procent. Samlet giver det én karakter i svendebrevet.

Ud over det faglige udvalg har uddannelsessteder og skuemestre været med til at udvikle projektet.

Se manual med retningslinjer for datateknikernes prøve på: www.industriensuddannelser.dk

7-trinsskalaen afløser 13-skala

KARAKTERSKALA. I princippet ændrer 7-trinsskalaen intet i forhold til, om en præstation er bestået eller ej, men den nye skala forudsætter præcision fra bedømmere og underviseres side. Det fastslår Philip Pedersen, som er Undervisningsministeriets ansvarlige for eksamensområdet i erhvervsuddannelserne.

- Vi har fået alt for megen retorik i beskrivelserne af, hvad eleverne skal kunne i et fag. I erhvervsuddannelserne skal man bestå en række fag og altid den afsluttende prøve. Derfor må vi diskutere, hvad der er tilstrækkeligt for at kunne bestå. Vi skal tænke os godt om som bedømmere og censorer – og når vi udformer opgaver. Vi må også kigge nøje på den måde, som vi beskriver mål på, opfordrer Philip Pedersen.

Den nye karakter skala træder i kraft for erhvervsuddannelserne den 1. august 2007.

- Vi diskuterer, hvad der er tilstrækkeligt for at kunne bestå, siger Philip Pedersen, Undervisningsministeriet.

Se mere om 7-trinsskalaen på: www.uvm.dk/nyskala

UVM har i februar 2007 udsendt dvd'en "Introduktion til den nye karakter skala. 7-trinsskalaen og bedømmelser i erhvervsfaglige uddannelser". Se: pub.uvm.dk/2007/eud-karakter

Kvalitet og kundetilfredshed

Løbende forbedringer og høj kvalitet var målet med AMU Djurslands forsøg på at køre EFQM-modellen og Viskvalitet sammen. Processen var lærerig.

KVALITET PÅ TVÆRS. Det var engagement og medejerskab, der prægede AMU Djurslands arbejde med kvalitetsudvikling, da de kun havde EFQM-modellen som redskab. Modellen bygger på en fast spørgeramme, der evaluerer skolens indsats og resultater. Med et skarpt fokus på løbende forbedring.

Men så kom Undervisningsministeriets obligatoriske Viskvalitet, der ikke havde det bedste rygte med sig, fordi det i udgangspunktet blev set som endnu et centralt initiativ uden ordentlig kobling til skolerne.

- Vi var jo ikke så glade for det, men besluttede os for at gøre noget ved det, fortæller Liselotte Lybech fra AMU Djursland, der havde arbejdet med EFQM-modellen i seks til syv år.

Udfordringen lå i at integrere de to systemer på en fornuftig måde. Viskva-

litet skulle supplere EFQM-modellen og måle tilfredsheden hos kursisterne.

Supplerer spørgsmål

Arbejdet med at prøve at finde en spørgeramme, som så at sige kunne bringe Viskvalitets målepunkter ind i den vante EFQM-model, var hårdt, men givtigt. AMU Djursland afdækkede de områder, Undervisningsministeriets system ikke dækker, og supplerede med nogle helst skolespecifikke spørgsmål. Den specialsyede spørgeramme rakte fra medarbejderudvikling over innovation til kundetilfredshed.

- Og vupti, så kunne vi se det hele som en helhed. Altså, vi kan gøre hvad som helst ved undervisningen, men det kniber stadig med at finde ud af det, hvis maden er dårlig, og det er svært at finde vores center. Det skal hænge sammen, siger Liselotte Lybech.

Arbejdet endte derfor i to spørgeskemaer – ét til virksomhederne, som sender medarbejdere på efteruddannelse hos AMU, og ét til kursisterne.

- Men selv om vi ville, kunne vi ikke koble den spørgeramme, vi valgte, op på Viskvalitet. Det vil imidlertid blive muligt i starten af 2007, hvor vi så kan drage nytte af analyserne i Viskvalitet, fortæller Liselotte Lybech.

Derfor endte spørgeskemaerne med at supplere Viskvalitet, og det går ret godt. Virksomhederne returnerer faktisk spørgeskemaerne, i modsætning til når de skal bruge Viskvalitet, og processen i forbindelse med spørgerammen har skabt en forankring hos medarbejderne, som Viskvalitet ikke har, fordi systemet er givet på forhånd.

Lis Schapiro (tv) og Liselotte Lybech arbejder begge med at benchmarke deres skoler.

EFQM-modellens otte værdier:

- Resultatorientering.
- Kundefokus.
- Lederskab og fælles mål.
- Ledelse gennem processer og fakta.
- Udvikling og involvering af medarbejderne.
- Kontinuerlig læring, innovation og forbedring.
- Udvikling af partnerskaber.
- Ansvarlighed over for samfundet.

De skubber til benchlearning

KVALITET PÅ TVÆRS. Et samarbejde mellem 19 skoler fra EUD til VVU er mundet ud i et succesfuldt projekt med det ene formål at forankre den viden, man får frem ved evalueringer og udbytteundersøgelser. Skolernes Q-gruppe er en slags task force, der rykker ud og giver, hvad Lis Schapiro fra gruppen kalder "Danmarks billigste konsulentbistand – vi koster kun frokost og kaffe."

Alligevel er udbyttet af Q-gruppens besøg meget stort.

- Vi gør det meget formelt og seriøst. Vi forbereder os med undersøgelser og andet materiale, skolen har sendt til os, og efter skolebesøget laver vi en rapport, som skal lægges på skolens websted, forklarer Lis Schapiro fra BEC, Business Education College i Ballerup.

Under skolebesøget diskuterer man kvalitetsarbejdet, handlingsplanerne og de seneste trivselsundersøgelser for at skabe en sammenhæng mellem benchmarking og benchlearning.

- Vi ser, hvor er best practice, og hvor kan vi lære af hinanden. Der skal skabes en sammenhæng mellem undersøgelserne og den egentlige kvalitetssikring, og det hjælper vi med, fortæller Lis Schapiro.

Podcast lektierne

TEKNIK. "Læg så den mp3-afspiller væk!". Sådan lyder det sikkert rundt omkring på danske skoler, men nu skal formaningens måske stå med omvendt fortegn. Mp3-afspillere kan nemlig vise sig at give fornyede muligheder, når undervisere skal have eleverne til at lave deres lektier. Det mener Ole Karmark fra DEL, som ser podcasting som et af fremtidens læringsværktøjer. Blandt andet kan engelske tekster hentes fra

internettet på webstedet www.learn-english.org og siden aflyttes på elevens mp3-afspiller. Fordelene ved mp3-afspillere er, at eleverne kan have dem med overalt og dermed forhåbentligt lave lektier overalt.

Mp3-afspillere er efterhånden så billige, at der ikke er noget til hinder for, at skoler indkøber afspillere til de elever, der ingen har, mener Ole Karmark.

DR har en god beskrivelse af, hvordan man modtager podcast:

<http://www.dr.dk/podcast/>

Oversigt over danske podcast:

[http://db.podhead.dk/pod/pod_forside\\$.start](http://db.podhead.dk/pod/pod_forside$.start)

Særlig interessant for engelsklærere:

<http://www.britishcouncil.org/professionals-podcast-english-listening-downloads-homepage>

DEL-Nord's podcast:

<http://castpod.delud.dk/rssfeed.xml>

Om Podcast på EMU:

<http://www.emu.dk/gsk/it/podcasting/index.html#indhold1105>

http://www.emu.dk/erhverv/it/lyd_uv/index.html

Opkvalificering giver arbejdsglæde

Fremtiden stiller helt nye krav til lærernes kompetencer. På social- og sundhedsskolen SOSU C er over halvdelen af lærerne blevet kompetenceudviklet i løbet af tre år gennem en massiv satsning, mens AMU Syd satser på partnerskab med virksomheder.

LÆRERKVALIFICERING. Kravene til underviserne bliver skrapere og skrapere. Underviserne skal ikke alene være dygtige til deres fag, de skal også have fingeren på pulsen hos erhvervslivet og kunne vejlede eleverne sikkert gennem deres uddannelsesforløb.

Det stiller store krav til underviserens kompetencer. Derfor har en række uddannelsesinstitutioner med succes forsøgt sig med alternative metoder til at give underviserne bredere kompetencer og større arbejdsglæde.

Et af stederne er SOSU C (Social- og Sundhedsuddannelses Centret), hvor man valgte at opkvalificere lærerne i forbindelse med, at skolen blev selvejende fra januar 2007. Gennem et fokuseret arbejde og en investering på 1.612 timer er over halvdelen af lærerne blevet kompetenceudviklet på blot tre år.

Få helikopterperspektiv

En af de helt store satsninger har været at sende nogle af lærerne på Roskilde Universitetscenter for at tage en master i voksenuddannelse – en bekostelig affære, som kun kan lade sig gøre, fordi lærerne selv er interesseret i at investere egen tid i det.

sammensatte elevgruppe, vi har, og de mange krav til undervisningen, siger Alis Jensen, lærer og projektleder på skolens projekt.

Sammen udarbejdede lærerne 11 delprojekter, som tog udgangspunkt i lærernes daglige arbejde. Flere af projekterne handler om forskellige former for vejledning.

- En af vores undervisere var for eksempel på kursus i anerkendende vejledning. Da hun kom hjem, lod hun sin viden dryppe videre til andre kolleger, som så kan teste, hvordan den her form for vejledning virker, fortæller Alis Jensen.

Opretter vidensbank

Andre kolleger filmede deres egen vejledning for at se, om de nu faktisk også gjorde det, som de troede, de gjorde. Og her var svaret nej. Der er også blevet testet vejledning inspireret af kognitiv terapi.

- Vi har fået gennemarbejdet, hvordan vi ensretter vores vejledning. Resultatet er, at vi har fået en bedre vejledning og bedre uddannelsessamtaler, siger Alis Jensen.

Som afslutning på projektet er social- og sundhedsskolen nu ved at oprette en

- Vi må have lærerkompetencerne op på akademikerniveau for at få det helikopterperspektiv, som gør os i stand til at overskue den komplekst sammensatte elevgruppe, vi har, og de mange krav til undervisningen, siger Alis Jensen, lærer og projektleder.

og Aarhus tekniske Skole har skolen skabt projektet "Partnerskab om kompetenceudvikling", der skal sikre kompetenceudvikling for virksomhedernes kortuddannede og faglærte medarbejdere og opkvalificere skolernes lærere, så de kan matche virksomhedernes behov.

AMU Syd har derfor indgået et partnerskab med en af områdets store virksomheder, Alfa Laval i Kolding, som producerer pumper. Sammen skal de afprøve anderledes læringsformer og -arenaer i forbindelse med, at virksomheden indfører Lean-princippet i sin produktion. Det er helt centralt at mikse praksisnær undervisningen på skolen med arbejdspladsbaseret læring i virksomheden. Skolen sendte derfor en af sine lærere i praktik i virksom-

heden i 26 uger, fordi opgaven kræver, at han bevæger sig fra at være faglærer til at være konsulent, coach, sælger og partner.

- Læreren kom til at fungere som virksomhedens interne konsulent, men på langt sigt er han også vores interne konsulent, fordi vi kan bruge hans viden i vores andre partnerskaber, siger Merete Haregaard, informationsmedarbejder hos AMU Syd.

Erfaringerne fra partnerskabet er mangfoldige. Blandt andet står det nu klart for skolen, at det er nødvendigt at

kigge indad for at kunne drive sådan et partnerskab.

- Vi er nødt til at se på, hvordan vi sikrer udviklingen, og hvilke metodikker vi bruger, så projektet ikke kvæler os i tid og ressourcer. Samtidig står det klart, at ikke alle undervisere kan udfylde partnerskabsrollen, som den pågældende lærer gjorde. Vi arbejder også på at forbedre vidensdelingen, men hvis vi skal involvere resten af staben i processen, så skal de komme i det tempo, som vi har emner til. Det er en lang og sej proces, fastslår Merete Haregaard.

Læreren kom til at fungere som virksomhedens interne konsulent, men på langt sigt er han også vores interne konsulent, fordi vi kan bruge hans viden i vores andre partnerskaber.

Merete Haregaard, AMU Syd.

- De fleste af os undervisere har en mellemlang uddannelse, som vi har bygget oven på. Vi må have lærerkompetencerne op på akademikerniveau for at få det helikopterperspektiv, som gør os i stand til at overskue den komplekst

vidensbank over medarbejderne, så alle har overblik over, hvad de andre kan, og hvad de kan lære af hinanden.

Lærer i praktik

Sammen med AMU Nordjylland, TEC

Læs mere om "Partnerskab om kompetenceudvikling" på

www.partnerskab-kompetence.socialfonden.net

Spot på talentet

TALENT. Hvornår har en elev talent? Det er svært at svare på, men når man som underviser opdager det, er det ikke til at tage fejl af. Og hvis man har et talent, så skal det bruges.

Derfor har Undervisningsministeriet sat et projekt om kompetenceudvikling af talentspottere i gang, der skal sikre, at den enkelte elev får udviklet sit talent fuldt ud.

De involverede parter i projektet har

været fem virksomheder fra fem forskellige brancher, en talentfuld elev fra hver af virksomhederne, en repræsentant fra elevens erhvervsskole og en repræsentant fra det pågældende faglige udvalg. Der blev afholdt seminar af to gange en dags varighed, og der blev afholdt virksomhedsinterview. I forlængelse af dette projekt og projektets anbefalinger er der kommet mere fokus på talentspotting og talentpleje i oplærin-

gen i virksomhederne, talentspotting i oplærerkurser og på undervisningsdifferentiering i skolerne.

Et talent er nemlig ikke kun en fordel for eleven selv eller den virksomhed, eleven ansættes i. Et talent kan bruges som rollemodel for andre unge, ligesom det kan højne den givne virksomheds status som uddannelsessted.

Det kan være svært at afgøre, om den talentfulde er født med sit talent, eller

om det er omgivelserne, der stimulerer talentudviklingen. Men der skal være både fysiske og mentale dispositioner. Tit er de talentfulde gode til andre ting ud over deres arbejde, frem for alt har de en vilje til at udfolde sig og søge løsninger andre steder.

På Randers Tekniske Skole har man med projektet "Talentskibet" etableret et samarbejde med det lokale erhvervsliv om talentudvikling.

Læs mere

på Undervisningsministeriets særlige side om talentudvikling: www.uvm.dk/talent/

Uddannelsesplaner giver læreren ny rolle

Faglæreren i mekanikeruddannelsen får en ny rolle som konsulent, når hovedforløbet skal sammensættes fleksibelt og tilpasset hver enkelt elev og virksomhed.

LÆRERKVALIFICERING. Med den nye mekanikeruddannelse har læreren pludselig fået en helt ny rolle at spille, når eleverne skal have udarbejdet en individuel uddannelsesplan. Fra at være faglærer skal han eller hun nu også til at være konsulent og samarbejde med både elev og virksomhed om at sammensætte en individuel uddannelsesplan, som er baseret på 100-120 kompetencemål og tager udgangspunkt i elevens faglige kunnen og virksomhedens behov.

- Den nye mekanikerbekendtgørelse skal tilgodesee to hensyn: På den ene side skal eleven tilegne sig en vis bredde, det vil sige kende til den hele bil, på den anden side skal uddannelsen i vidt omfang sammensættes ud fra de kompetencemuligheder, der findes i virksomheden. Læreren og eleven skal selv fylde profilen ud, på baggrund af hvad der er behov for fra arbejdsmarkedets side, forklarer Flemming Dan Andersen, uddannelseskonsulent hos Industriens Uddannelser.

Den virkelige verden

Uddannelsesudvalget har udarbejdet en kompetencebeskrivelse, som skal være grundlaget for den kompetencevurdering, som faglæreren, eleven og virksomheden i samarbejde skal lave for at kunne udarbejde uddannelsesplanen.

- Vi beskriver kort sagt den virkelige verden, og det er der nogle, som vil mene er besværligt. Men vi mener, at vi kommer bedre i kontakt med alle brugerne på denne måde, siger Flemming Dan Andersen.

De større krav til faglærerens evner til at kompetencevurdere betyder, at læreren skal være en smule mere udfarende i samarbejdet med eleven og virksomheden. Læreren skal være mere

Thomas Hermann har været med til at tilrettelægge et kursusforløb, som skal hjælpe lærerne på rette vej i deres nye konsulentrolle.

opmærksom på, hvad den enkelte virksomheds og elevs behov er, og han skal sikre sig, at virksomheden og eleven har en god forståelse for strukturen i uddannelsen. Alt sammen for at ende op med bred enighed om et uddannelsesmål for eleven, som begge parter er tilfredse med.

- Dernæst kommer behov for at følge op på planen. Læreren skal spørge ind

til, om uddannelsesplanen stadig indeholder det, der er behov for, og om alle parter gør det godt nok, forklarer Thomas Hermann, centerchef for Arbejdsliv ved Teknologisk Institut.

Han har været med til at tilrettelægge et kursusforløb for alle relevante medarbejdere på autoskolerne, som skal hjælpe lærerne på rette vej i deres nye konsulentrolle.

Styr på kompetencerne

MEDARBEJDERPLAN. Et kursus i krisehåndtering. Ledelseserfaring. Dydigt i et køkken. Det er ikke altid let at holde styr på, hvem der besidder hvilke kompetencer, men nu kan der komme styr på alle de kompetencer, medarbejderne på arbejdspladsen har.

MEDARBEJDERPLAN er et web-baseret system, der sætter kompetencer, efteruddannelse og erfaring i skema og giver "point" efter hvilket niveau, man

ligger på i den enkelte kompetence. Skemaet kan bruges til at rette kurser og efteruddannelse i den rigtige retning eller udnytte oversete ressourcer.

- Folk er meget tilfredse, der hvor systemet bliver brugt, fortæller Torben V. Jensen, konsulent hos itai, der udbyder systemet på vegne af foreningen af skoleledere ved de tekniske skoler, FS.

- Det er jo ikke en karakterskala eller en kontrolinstans. Det hjælper bare

medarbejderen til at se, hvor man har behov for at udvikle sig, forsikrer han.

MEDARBEJDERPLAN har desuden en rekrutteringsdel og en dialogdel og koster om året godt 29 kroner per årselev samt en to-delt opstartspris på henholdsvis 10.000 kroner for tilslutning og 35.000 kroner for konsulenthjælp.

Læs mere på: www.medarbejderplan.dk

Fem faser mod en individuel uddannelsesplan:

1. Forberedelse af virksomhed og elev.
Virksomhed og elev skal have basisinformation og samtidig kende deres muligheder for at søge yderligere information.
2. Analysefase. Analyse af virksomhedens kompetencebehov samt elevens ønsker og interesser.
3. Afklaring.
Denne fase skal samle den viden, der er samlet op i de foregående faser, uenigheder skal afklares, og en konkretisering af uddannelsesplanen skal påbegyndes.
4. Uddannelsesplan.
Udarbejdelse af en uddannelsesplan for eleven.
5. Opfølgning.
Justering af uddannelsesplanen efter behov samt sikring af god sammenhæng mellem skole- og praktikperioder.

Kilde: Teknologisk Institut

Ros til konference

FoU-konferencen 2007 var en succes, viser deltagernes evaluering. Dog efterlyser mange bedre tid til debat i workshopperne.

EVALUERINGS. Super flot, inspirerende, kanon idé. FoU-konferencen 2007 får masser af superlativer med på vejen af deltagerne.

"Et godt forum for erfaringsudveksling, networking og socialt fællesskab," lyder beskrivelsen fra en af de 82 af 235 deltagere, som har taget sig tid til at udfylde evalueringsskemaet. Ser man på de nøgne tal, så er langt de fleste af deltagerne meget tilfredse eller tilfredse med både information om konferencen, vægtning med hensyn til indhold og konferencens struktur.

"Det er altid en fornøjelse at komme til konferencen. Man bliver inspireret – får god information – og møder flere af de folk, man ellers kun taler med per telefon. Det er værdifuldt," skriver en af deltagerne.

Også de 24 workshopper får gode

karakterer. De fleste deltagere synes i høj grad eller i nogen grad, at workshopperne levede op til deres forventninger med hensyn til relevans og indhold af projekter. Ligeledes er de fleste enten meget tilfredse eller tilfredse med vægtningen mellem oplæg og diskussion i workshopperne.

Mere debat, tak

11 deltagere er mindre tilfredse med strukturen på første dagen. Det hænger sandsynligvis sammen med den kritik, som er kommet frem i kommentarerne. Flere synes nemlig, at de fire foredrag i streg på den første formiddag var for meget og efterlyser mere tid til debat i workshopperne.

"Jeg ønsker, at der bliver mere tid til debat i workshopperne. Der er muligvis for mange oplægsholdere i den enkelte workshop eller måske for lidt fokus på det specifikke tema," skriver en af deltagerne.

Mens en anden deltager formulerer det således:

"Generelt for kort tid til debat og spørgsmål i workshopper. Den stramme tidsplan er heller ikke tilfredsstillende for oplægsholderne."

Lisbeth Magnussen, chefkonsulent i Danmarks Erhvervspædagogiske Læreruddannelse og medarrangør af FoU-konferencen, er glad for den positive evaluering, men er helt på det rene med, at der er plads til forbedringer.

- Manglende tid til debat er en tilbagevendende kritik. I de allerfleste workshopper har vi reduceret præsentationen af projekter til to, hvilket skulle give bedre tid til debat. Desuden er det op til de enkelte workshopledere at sikre tid til debat. Omvendt har der også været mange ønsker om at få mere at vælge imellem. Derfor har vi i år fordoblet antallet af workshopper, men det betyder, at vi må gøre workshopperne kortere, og det giver mindre tid til debat. Så det er et vanskeligt valg mellem mere at vælge imellem og mere tid til debat. Vi må gøre os mere umage med at finde tid til diskussion, siger Lisbeth Magnussen.

Hvad er en workshop

Flere af konferencens deltagere mener også, at det er vildledende at kalde oplæggene om de forskellige projekter

for workshopper.

"Det er lidt misvisende at kalde de små fora 'Workshopper'. Der bør vælges en anden betegnelse. Mine forventninger til en workshop er, at der skal jeg som deltager være noget mere aktiv," skriver en deltager.

Den kritik forstår Lisbeth Magnussen fuldt ud.

- Det er så sandt, som det er sagt. Enten må vi bestræbe os yderligere, så workshopperne bliver mere aktiverende, eller også må vi kalde det noget andet. Det er en diskussion, som vi har haft i planlægningsgruppen mange gange, uden at vi er kommet frem til noget bedre. Det står oplægsholderne frit for, hvordan de vil tilrettelægge deres workshopper, men da alt er baseret på frivilligt arbejde, kan jeg godt frygte, at nogle vil sige nej tak til at komme, hvis en meget aktiverende arbejdsform, som kræver stort forarbejde, bliver et krav til oplægsholdere på kommende FoU-konferencer, siger hun.

FoU-konferencen er alle tiders mulighed for at netværke og udveksle erfaringer, mener dette års deltagere.